БЕРКЕТМӘ
халык алдында тыңлаулар

Олы Карауҗа авылы   2018 елның 14 марты
административ бина

Катнашкан: 28 кеше

Рәислек итте: Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының Олы Карауҗа авыл җирлеге башлыгы Шакиров Марат Госман улы.
Секретаре: Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Карауҗа авыл җирлегенең 1 нче сайлау округы депутаты Камалиев И. С.
Көн тәртибе: "Олы Карауҗа авыл җирлеге»муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" карар проектын тыңлау Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы».
Бу мәсьәлә буенча Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының Олы Карауҗа авыл җирлеге башлыгы Шакиров М. Г. чыгыш ясады: Зеленодольск муниципаль районы " Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты белән 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясына, муниципаль берәмлек Уставының 19, 97-98 статьяларына, Олы Карауҗа авыл җирлегендә ачык тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турында Нигезләмәгә таянып,» Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнары турында "Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында" Татарстан Республикасы законы проектын Россия Федерациясе Федераль Собраниесе Дәүләт Думасына кертү буенча, җирлек Советы каравына " Олы Карауҗа авыл җирлеге»муниципаль берәмлеге Уставы проекты чыгарыла Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы».

Чыгыш ясадылар:
Вәлиуллина Н. М.
Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының " Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты махсус мәгълүмат стендларында игълан ителде һәм халык әлеге проект белән танышты. Хөснетдинова Р. Р. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының " Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекты һәм Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының Олы Карауҗа авыл җирлеге Советына аны кабул итәргә һәм аны үз утырышында расларга тәкъдим итәргә. Гомуми фикер алышу нәтиҗәсендә, гамәлдәге законнар нигезендә түбәндәге **карар кабул ителде:**
1. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы " Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итәргә (бирелә)
2. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы " Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Олы Карауҗа авыл җирлеге Советы каравына кертергә.
Рәисе: Шакиров М. Г.
Секретаре: Җиһаншина Д. Г.

(Россия Федерациясе Юстиция
министрлыгының Идел буе
федераль округы буенча
баш идарәсе тарафыннан
20_ _ _ ел теркәлгән №________)

Гомуми нигезләмәләр
Олы Карауҗа авыл җирлеге
Зеленодольск муниципаль районы
Татарстан Республикасы

Олы Карауҗа авылы
2018 ел

I бүлек Гомуми мәгълүмат

1 нче мәкалә. Авыл җирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге авыл җирлеге статусына ия.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - " Татарстан Республикасы Зеленодол муниципаль районының Олы Карауҗа авыл җирлеге» (алга таба текст буенча – җирлек).

3. Татарстан Республикасы Зеленодольск районы " Олы Карауҗа авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы составына керә.

2 нче мәкалә. Җирлекнең территориаль төзелеше

1. Җирлек территориясе составына торак пунктлар керә:
- Олы Карауҗа авылы
- Кече Карауҗа авылы
- Олы Кулбаш авылы
- Чирүчи авылы
- Сентәк авылы

2. Җирлекнең административ үзәге-Олы Карауҗа авылы.

3. Җирлек чикләре «Зеленодольск муниципаль районы «Муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 24-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Җирлек территориясе составына милек формасына һәм максатчан билгеләнешенә карамастан җирләр керә.

5. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртү Татарстан Республикасы законы белән, җирлектә яшәүчеләрнең фикерен исәпкә алып, законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 нче мәкалә. Җирлекнең рәсми символлары

1.Бистәнең тарихи, мәдәни һәм башка җирле традицияләрне һәм үзенчәлекләрен чагылдырган үз гербы, флагы бар.

2.Герб, җирлек флагы тасвирламасы җирлек Советының норматив хокукый акты белән раслана.

3.Җирлек гербының сурәте печатьләргә, бланкларга һәм җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының башка рәсми документларына, җирлекнең җирле үзидарә органнары биналарының фасадларына, җирлек Советы утырышлар залына, җирлек башлыгының эш кабинетларына, җирлек башлыгы урынбасары, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары урнаштырыла. Җирлек гербын рәсми рәвештә кабатлауның башка очраклары җирлек Советы карары белән билгеләнә.

4.Герб, җирлек флагы федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

4 нче мәкалә . Авыл халкы һәм халкы Җирлектә яшәүчеләр

Россия Федерациясе гражданнары, (алга таба гражданнар) даими яки күбесенчә җирлек территориясендә яшәүчеләр.

5 нче мәкалә . Гражданнарның җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

Авыл җирлегендә, аны тормышка ашыру тәртибе һәм гарантияләре

1.Гражданнар җирле үзидарәне референдумда, муниципаль сайлауларда катнашу һәм башка турыдан-туры ихтыяр белдерү формалары аша, шулай ук әлеге устав тарафыннан каралган сайланулы һәм башка җирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашыралар. Гражданнарның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу тәртибе әлеге Устав һәм аның нигезендә кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

2. Җирлек территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданнар җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәтенә һәм вазыйфаи хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда тигез хокуклы.

4.Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына сайларга һәм сайланырга хокуклы.

5. Гражданнар җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәтенә һәм вазыйфаи хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә муниципаль хезмәткә тигез керә алалар.

6. Һәркем җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

7. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданнарның башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

8. Җирлекнең җирле үзидарә органнары халыкка җирлекнең һәм аның аерым территорияләренең аеруча әһәмиятле мәсьәләләре, Гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр челтәре үсеше, социаль ташламалар, иҗтимагый тәртипне саклау торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә мәгълүмат бирәләр.

9. Гражданнар, законнарга каршы килсәләр, гражданнарның хокукларын, ирекләрен бозсалар, җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының норматив хокукый актларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикаять бирергә хокуклы

6 нчы мәкалә . Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасына җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлекнең башкарма комитеты, җирлекнең Ревизия комиссиясе, башка җирле үзидарә органнары керә.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

7 нче мәкалә . Җирлек карамагындагы эшләр.

1. Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә керә:

1) җирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) җирлекнең җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) муниципаль җирлектәге мөлкәткә ия булу, файдалану һәм алар белән эш итү;

4) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) җирлектә яшәүчеләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) җирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) Җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, җирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

8) җирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, шул исәптән биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тоту таләпләрен, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадлары һәм киртәләренең тышкы кыяфәтенә, төзекләндерү эшләре исемлегенә һәм аларны үтәү вакыт аралыгына билгеләүче раслау; биналарның (аларда булган урыннарның) һәм корылмаларның төзекләндерүдә милекчеләренең катнашу тәртибен билгеләү якын-тирә территорияләр; җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урамнар атамалары һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп);

10) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, гамәлдән чыгару, адресларны юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк әһәмиятендәге яки муниципальара әһәмияттәге, муниципаль районның җирле әһәмиятендәге автомобиль юлларыннан тыш), җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, гамәлдән чыгару, мәгълүматны Дәүләт адресына урнаштыру реестры;

11) авыл хуҗалыгы производствосын үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм тормышка ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм итү, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым җыю) һәм ташу эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын тоту;

16) җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу, халыкны ягулык белән тәэмин итү Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

17) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

18) җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыру;

19) җирлектә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, шул исәптән

гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керү мөмкинлеген тәэмин итү.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә, җирлек бюджетыннан Зеленодольск муниципаль районы бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруга тапшыру турында, Яшел Үзән муниципаль районы җирле үзидарә органнары белән килешүләр төзергә хокуклы.

3. Җирлекнең җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә тиешле федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен җаваплы. Тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру дәүләткә контроль астында. Җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тикшереп тору шартлары һәм тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә. Җирлек советы үз вәкаләтләре чикләрендә җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

8 нче мәкалә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1.Җирлекнең җирле үзидарә органнары хокуклы:

1) җирлек музейларын булдыру;

2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;

4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итү;

6) җирлек территориясендәге муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

7) туризм үсеше өчен шартлар тудыру;

8) муниципаль Янгын сагы булдыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүне иҗтимагый контрольдә тотучы Иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләр шартларының сыйфатын бәйсез бәяләүне уздыруны оештыру өчен шартлар тудыру, шулай ук ведомствога караган оешмалар җитәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт

күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләрен куллану һәм федераль законнар нигезендә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләре буенча ачыкланган җитешсезлекләрне бетерү буенча контрольне гамәлгә ашыру;

12) гражданнарга торак законнары нигезендә социаль файдалану торак фондының торак урыннарын наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;

13) җирлек территориясендә яшәүче күзәтчелексез хайваннарны тоту һәм тоту чараларын гамәлгә ашыру;

14) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

15) инвалидларның, сәламәтлекләре чикләнгән затларның, адаптив физик культура һәм адаптив спортның Физик культурасын һәм спортын үстерүгә ярдәм итү.

2. Җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, әгәр бу катнашу федераль законнарда каралган булса, башка дәүләт вәкаләтләрен («Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге

131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) гамәлгә ашыруда катнашырга, шулай ук башка муниципаль районнарның җирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелмәгән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы белем бирү, федераль законнар һәм законнар белән аларның компетенциясеннән төшереп калдырылмаган да Бюджетара трансфертлардан тыш, җирле бюджетларның керемнәре исәбенә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре керемнәреннән тыш.

9 нчы мәкалә. Муниципаль контроль

1. Җирле үзидарә органнары федераль законнарда каралган мәсьәләләр буенча муниципаль контроль оештырырга һәм гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында " 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы федераль закон нигезләмәләре муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, юридик затларны, индивидуаль эшкуарларны тикшерүләрне оештыруга һәм үткәрүгә бәйле мөнәсәбәтләргә карата кулланыла.

10 нчы мәкалә. Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген оештыру, муниципаль берәмлекләрнең гомуми мәнфәгатьләрен чагылдыру һәм яклау максатларында җирлек Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләр советы эшендә катнаша, шулай ук муниципаль берәмлекләрнең бүтән берләшмәләре эшендә катнашырга хокуклы.

2. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен финанс чараларын, матди һәм башка ресурсларны берләштерү максатларында башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән берлектә муниципальара берләшмәләр, Хуҗалык җәмгыятьләре һәм башка муниципальара оешмалар төзелә ала, Федераль законнар һәм җирлек Советының норматив хокукый актлары нигезендә шартнамәләр һәм килешүләр төзелә. Күрсәтелгән

муниципальара берләшмәләргә җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләре бирелә алмый.

3. Җирле үзидарә органнары муниципальара басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чарасына нигез сала ала.

11 нчы мәкалә. Җирле үзидарә органнарының үзара мөнәсәбәтләре

Авыл җирлекләре дәүләт хакимияте органнары белән Җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре гамәлгә ашырыла:

1) җирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда җирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;

3) даими яки вакытлыча Координация булдыру, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнары;

4) Дәүләт Советында җирлек Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы;

5) законнарда билгеләнгән хезмәттәшлекнең башка формалары.

II бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ХАЛКЫ ҺӘМ ҖИРЛЕК ХАЛКЫ КАТНАШУЫ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА

12 нче мәкалә. Җирле үзидарәне турыдан туры гамәлгә ашыру һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуы формалары

Халык турыдан туры җирле үзидарә белән идарә итә һәм җирле үзидарәне тормышка ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

1) җирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) җирлек Советы депутатын, сайланган вазыйфаи затны чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4) җирлек чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданнар җыены.

6) гражданнарның хокукый инициативасы;

7) территориаль иҗтимагый үзидарә;

8) җәмәгать тыңлаулары;

9) гражданнар җыелышы;

10) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);

11) гражданнарны сораштыру;

12) җирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы; 13) җирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәҗәгатьләре;

14) Иҗтимагый (консультатив) советлар төзү;

15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

13 нче мәкалә. Җирле референдум

1. Җирле референдум халык тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатыннан үткәрелә.

2. Җирле референдум җирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Җирле референдумда җирле референдумда катнашу хокукына ия булган кешеләр катнаша ала. Гражданнар яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә җирле референдумда катнашалар.
4. Җирле референдум үткәрү турында карар җирлек Советы тарафыннан инициатива белән кабул ителә:
1) җирле референдумда катнашырга хокуклы гражданнар;
2) уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тота торган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокта теркәлгән бүтән иҗтимагый берләшмә;
3) җирлек Советы һәм җирлек башлыгы тарафыннан бергәләп тәкъдим ителгән.
5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, әлеге статьяның 4 өлешендәге 2 пунктында күрсәтелгән башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып, әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, алар саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санынннан биш процент тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 имзадан ким булмаска тиеш.
6. Җирлек Советы һәм җирлек башлыгы белән берлектә референдум үткәрү инициативасы җирлек Советы карары һәм җирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
7. Җирлек Советы җирле референдумны җирлек Советына җирле референдум үткәрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар кертелгәннән соң 30 көн эчендә билгели.
8. Тавыш бирү нәтиҗәләре һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.
9. Җирле референдумда кабул ителгән карар җирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел.
10. Җирле үзидарә органнары җирле референдумда кабул ителгән карарны алар арасында әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләрне чикләү нигезендә үтәүне тәэмин итәләр.
11. Җирле референдум үткәрү турында карар, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карар федераль законнар нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.
12. Җирле референдумда катнашуга гражданнарның хокуклары гарантияләре, шулай ук җирле референдумны әзерләү һәм үткәрү тәртибе «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән җайга салына "Җирле референдум турында"»

14 нче мәкалә. Муниципаль сайлаулар

1. Муниципаль сайлаулар яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзаларын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау максатыннан үткәрелә.
2. Муниципаль сайлаулар устав белән каралган срокларда муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнә. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар җирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.

3. Россия Федерациясе гражданы җирлек Советы депутаты итеп сайланырга мөмкин, шулай ук федераль дәрәҗәдә каралган очракларда закон нигезендә, тавыш бирү көненә 18 яшькә җиткән һәм сайлау хокукына ия чит ил гражданины.
4. Депутатларны сайлау турындагы карар җирлек Советы тарафыннан 90 көннән дә иртәрәк һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә. Күрсәтелгән карар аны кабул иткән көннән биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга тиеш. Федераль законда билгеләнгән очракларда җирлек Советы депутатларын сайлау җирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.
5.Әгәр җирлек Советы әлеге статьяның 4 пунктында каралган срокларда, шулай ук җирле үзидарәнең вәкиллекле органы булмаган очракта сайлаулар муниципаль берәмлекнең тиешле сайлау комиссиясе тарафыннан тавыш бирү көненә 70 көннән дә соңга калмыйча билгеләнә.
6. Җирлек Советы депутатларын сайлау закон һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган сайлау комиссияләре тарафыннан әзерләнә.
7. Җирлек советын сайлаулар бер мандатлы сайлау округлары буенча «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67фз номерлы Федераль законда һәм 2007 елның 7 маендагы 21-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.
8. Бер мандатлы сайлау округы буенча теркәлгән, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын алган кандидат сайланган дип таныла.
9. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан алынган тавышларның тигез санында элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.
10. Бер мандатлы сайлау округында бер кандидатура буенча тавыш биргәндә тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процент тавышын алган кандидат сайланган дип санала.
11. Җирлек Советы депутатларын сайлау нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

15 нче мәкалә. Җирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы
23-ТРЗ номерлы федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә кире алынырга мөмкин.
2. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып сайлаучыларның аңа ышанычын шик астына куя торган һәм җирлек башлыгы вазыйфаларын яисә Депутат вазыйфаларын үтәмәүдә, депутат статусына, җирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда чагылган депутатның законга каршы яисә гамәл кылмавы (гамәл кылмавы) расланган конкрет карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмаулары) һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, законнарны һәм башка норматив хокукый Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы актлары, әлеге устав һәм башка муниципаль хокукый актлар актлары.
3. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.
4. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм гражданнарның имзаларын җыю инициативасын тәкъдим итү өчен, муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем оештырыла.
5. Инициатив төркем җирлек сайлау комиссиясенә инициатив төркемне теркәү үтенече белән мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның аны кире алу өчен нигез булып торган конкрет хокукка каршы карарына яисә

гамәленә (гамәл кылмавына) күрсәтмә булырга тиеш, аны кире алу өчен нигез булып, аның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган көне һәм урыны, туган көне, сериясе, номеры һәм гражданин паспортын алыштыра торган документ бирү датасы, аны биргән органның исеме яки кодын күрсәтеп, шулай ук инициативалы һәр әгъзаның яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш җирлек территориясендә аның исеменнән эш итәргә вәкаләтле затлар һәм төркемнәр. Инициатив төркемнең үтенечен күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары имзалаган булырга тиеш. Юлламага депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карар яки гамәл кылмавы расланган суд карары кертелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү үткәрү инициативасын хуплап имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Җирлекнең сайлау комиссиясе инициатив төркеменең үтенечнамәсен караганда, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә, җирлек Советының тиешле депутаты аны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр турында аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, җирлек советы утырышларын үткәрү көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча, аларны уздыру вакыты һәм урыны турында язма рәвештә хәбәр ителергә тиеш.

9. Җирлек Советы депутаты фикеренчә, аны чакыртып алу өчен тавыш бирү үткәргәндә, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителә торган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатыннан, инициатив төркем белән бертигез нигездә агитация алып бару хокукына ия.

10. Тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да кимрәк тавыш биргәндә, җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы да, кире чакыртып алынган дип санала.

11. Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

12. Сайлау комиссиясе 5 көн эчендә, чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләрен рәсми төстә ясаганнан соң, инициатив төркем, җирлек Советы һәм җирлек Советының тиешле депутаты аны чакырту буенча тавыш бирү нәтиҗәләре турында язмача хәбәр итә.

16 нчы мәкалә. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның җирлекне үзгәртүгә, җирлекне үзгәртүгә ризалыгын алу максатларында үткәрелә.

2. Җирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»Федераль законда билгеләнгән очракларда җирлекнең бөтен территориясендә яки аның территориясенең бер өлешендә уздырыла.

3. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Федераль законда һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары

турында»Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

4. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда җирлек халкының яртысыннан артыгы яки җирлекнең сайлау хокукына ия өлешләре катнашкан булса, үткәрелгән дип санала. Халыкның җирлек чикләрен үзгәртүгә ризалыгы, җирлекне үзгәртеп кору, үзгәртеп кору авыл җирлегендә яки җирлекнең бер өлешендә тавыш бирүдә катнашучыларның яртысыннан артыгын тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору һәм кабул ителгән карарлар мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

17 нче мәкалә. Халык җыены

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очракларда гражданнар җыены үткәрелергә мөмкин:

1) җирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта, аның составына күрсәтелгән торак пункт территориясен башка муниципаль җирлек территориясенә кертә торган күрсәтелгән торак пункт керә;

2) әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча җирлек составына керүче торак пунктта.

2. Әлеге статьяда каралган гражданнар җыены анда торак пунктта яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы катнашында хокуклы. Гражданнар Җыенының карары гражданнар җыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

18 нче мәкалә. Гражданнарның хокукларын яклау инициативасы

1. Гражданнар әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Актив сайлау хокукына ия гражданнар сайлап алу хокукына ия кешеләр санының кимендә 3 проценты хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин.
Гражданнарның минималь саны җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Хокукый инициативаны тормышка ашыру максатыннан җирлектә яшәүчеләр хокуклы:

- хокукый инициатива буенча фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча гражданнар җыелышларын һәм башка коллектив чараларны оештыру һәм уздыру;
- хокукый инициатива күрсәтүне хуплап имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр булдыру;
- җирлектә яшәүчеләрнең имзаларын җыю һәм хокук инициативасын күрсәтүгә ярдәм итү максатыннан законнарга каршы килми торган юллар белән агитация алып бару.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарның хокук инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты җирлек Советы тарафыннан аның ачык утырышында, җирлек башлыгы яки җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенция нигезендә мәҗбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда, гражданнарның

инициативалы төркеме вәкилләренә үз позицияләрен белдерү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый иҗат итү инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау процедурасы җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгы, җирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән мотивацияле карар рәсми рәвештә язмача булырга тиеш.

19 нчы мәкалә. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә халык тарафыннан гражданнарның җыелышларын һәм конференцияләрен үткәрү, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын булдыру аша башкарыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; җирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре җирлек Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә, аның Уставы нигезендә, юридик зат була ала һәм коммерцияле булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) вәкаләтләрне формалаштыру, туктату, хокук һәм бурычлар тәртибе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләр срогы;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәтне сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы санала. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесен тәшкил итүче гражданнар җыелышында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнарның җыелыш вәкаләтләренә, конференцияләренә аерым керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;
5) территориаль иҗтимагый үзидарәнең керем һәм чыгымнар сметасын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;
6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турында хисапларны карау һәм раслау.
10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:
1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен күздә тота;
2) гражданнарның җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;
3) территорияләрне төзекләндерү буенча хуҗалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хуҗалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, җирлек башкарма комитеты белән килешү нигезендә дә җирлек бюджеты акчаларын кулланып гамәлгә ашыра алалар;
4) шушы җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын җирлек Советына, җирлек башлыгына һәм җирлек башкарма комитетына кертергә хокуклы.
11. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе җирлек советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

20 нче мәкалә. Территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә кую максатларында, җирлекнең Халык инициативасы буенча, җирле үзидарә органнары тарафыннан, территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы проектын эшләүче һәм территориядә яшәүче гражданнар җыелышын оештыручы гражданнарның инициатив төркеме төзелә.
2. Гражданнар җыелышы җирлекнең тиешле территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук гражданнар җыелышын җирлек Советында территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча тәкъдим итәргә вәкаләтле (вәкилләрне) вәкил (вәкилләрне билгели.
3. Территориаль иҗтимагый үзидарә җирлек Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә уставы теркәлгәннән бирле гамәлгә куелган дип санала.

21 нче мәкалә. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкиле) җирлек башлыгына тапшырыла:
1) гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза;
2) Территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында Карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе, гражданның паспортын алыштыра торган паспорт яки документ, һәр вәкаләтле вәкилнең яшәү урыны адресы күрсәтелеп, туган көнен, исемен, әтисенең исемен, туган көнен, сериясен, номерын һәм датасын күрсәтеп;
3) территориаль иҗтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.
2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләп рөхсәт ителми. Вәкаләтле вәкилгә исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп документлар алуда расписка бирелә.

3. Җирлек башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергәннән соң ике атна эчендә аны алдан карау һәм җирлек советының уставны теркәү турындагы карар проектын әзерләүне оештыра.
4. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан карап тикшергәндә һәм җирлек Советы утырышында киңәш бирү хокукы белән катнашырга хокуклы.
5. Җирлек советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә җирлек башлыгы әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән документларны алганнан соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә. Устав теркәлүдән баш тарту мотивацияләнергә тиеш.
6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту нигезләре булырга мөмкин:
1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларына Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, уставка каршы тору Ноктасына кадәр уза;
2) әлеге Уставның 19 статьясындагы 4 пункты таләпләрен үтәмәү.
7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль иҗтимагый үзидарәне булдыруның максатка ярашлы булмавы сәбәпле рөхсәт ителми.
8. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән мотивацияле карар өч көн эчендә рәсми рәвештә язмача булырга тиеш.
9. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхә җирлек Советында саклана.
10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр җирлек Советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

22 нче мәкалә. Иҗтимагый тыңлаулар, җәмәгать фикер алышулары
1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен җирлек Советы, җирлек башлыгы халык алдында тыңлаулар үткәрә ала.
2. Гавами тыңлаулар халык, җирлек советы яки җирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки җирлек Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар җирлек Советы тарафыннан, ә җирлек башлыгы инициативасы белән җирлек башлыгы итеп билгеләнә.
3. Халык алдында тыңлауларга чыгарга кирәк:
1) җирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында төгәл яңарту рәвешендә үзгәрешләр кертелү очракларыннан тыш;
2) җирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;
3) социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты, генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары һәм территорияләрне межалау проектлары, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очраклардан тыш, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, шулай ук җир

кишәрлекләрен һәм капиталь төзелеш объектларын шартлы рәвештә файдалануга рөхсәт бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелеш параметрларыннан баш тарту, объектларны реконструкцияләү мәсьәләләре капиталь төзелеш, ТР Җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре министрлыгында дәүләт хезмәткәрләрен аттестацияләү буенча комиссия утырышы булды;

4) җирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән йә гражданнар җыеннарында белдерелгән муниципаль берәмлек халкының ризалыгын алу таләп ителгән очраклардан тыш.

4. Тыңлаулар үткәрү турындагы карар тиешле орган яки җирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын караган көнгә 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш, әгәр башка срок гамәлдәге законнарда каралмаган булса.

5. Ачык тыңлауларны үткәрү турында карар һәм халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты, әгәр гамәлдәге законнарда бүтән срок каралмаган булса, халык алдында тыңлаулар үткәрү көненә 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткәрү турындагы карар бастырып чыгарылган көннән алып аларны уздыру көненә кадәр авыл халкы җирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Җирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра. Әлеге тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучылар игътибарына җиткерелә.

7. Тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектын караган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча үткәрелә. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән үткәрелә.гавами тыңлауларда җирлекнең теләсә кайсы кешесе, әгәр башка срок гамәлдәге законнарда каралмаган булса, катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлаулар йомгаклары буенча җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар муниципаль норматив хокукый акт проектын халык алдында тыңлауга чыгарыла торган кабул итү компетенциясенә кертелә.

9. Тыңлаулар нәтиҗәләре, кабул ителгән карарларны нигезләүне дә кертеп, гавами тыңлаулар үткәрелгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда бүтән срок каралмаган булса, бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

10. Тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе җирлек советы раслаган норматив хокукый акт белән билгеләнә.

11. Генераль план проекты, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проекты, Территорияне планлаштыру проекты, Территорияне төзекләндерү кагыйдәләре проекты, Территорияне төзекләндерү кагыйдәләре проекты, әлеге расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, җир кишәрлеген яки капиталь төзелеш объектын шартлы рәвештә файдалануга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, рөхсәт бирүнең чик параметрларыннан баш тарту, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүнең чик параметрларыннан баш тарту турындагы карарлар проектлары буенча төзелеш, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш

объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү сораулары буенча, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре расланмаган очракта, Иҗтимагый фикер алышулар яки халык алдында тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнар нигезләмәләрен исәпкә алып, җирлек Советы тарафыннан расланган тыңлаулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

23 нче мәкалә. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында халыкка мәгълүмат җиткерү, җирлек территориясенең бер өлешендә территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру турында гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Җирлек Советы яисә җирлек башлыгы тарафыннан үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма җитәкчеләренең кимендә 10 процентлы гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча билгеләнә. Гражданнар җыелышын уздыру турындагы тәкъдимдә аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр, тәкъдим ителгән вакыт һәм җыелыш үткәрү урыннары исемлеге булырга тиеш. Тәкъдимгә вәкаләтле затлар кул куйган булырга тиеш, ә җыелышны уздыру инициативасы белән әлеге гражданнар төркеме мөрәҗәгать итә икән – аларның һәркайсының фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туган көне, яшәү урыны адресы күрсәтелгән. Җирлек советы үзенең якындагы утырышында гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне карый. Җирлек советы гражданнар җыелышын үткәрүдән аның максатка ярашлы булмавы сәбәпле баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыелышының уздырылу вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр җыелыш үткәрелгәнче җиде көннән дә соңга калмыйча моның өчен массакүләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, һәр фатир (ишегалды) йөрешләреннән, белдерүләрдән һәм башка мөмкин булган чаралардан файдаланып хәбәр итәләр. Гражданнар җыелышын җирлек башкарма комитеты әзерли һәм үткәрә.

7. Җыелыш эшендә 18 яшькә җиткән, шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе гражданнарының тору урыны һәм яшәү урыны буенча муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә теркәү исәбе мәгълүматлары нигезендә билгеләнә. Җыелышта катнашырга хокуклы гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы хокуклы санала. Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итә, шулай ук гражданнар җыелышын

җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи затлары белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайлый ала.
9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.
10. Гражданнар җыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәҗәгатьләр җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.
11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре Федераль закон, әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.
12. Җыелыш нәтиҗәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

24 нче мәкалә. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)
1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм җирлекнең барлык халкы вәкилләренең фикерләрен ачыклау кирәк булган очракта үткәрелә. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасыннан гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру авыр булган очракларда үткәрелә, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар җыелышында катнашырга хокуклы кешеләр саны 100 кешедән артып китсә.
2. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен башкара.
3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Җирлек советы яки җирлек башлыгы тарафыннан үткәрелә торган гражданнар конференциясе җирлек советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.
4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.
5. Гражданнар (делегатлар җыелышы) конференциясен билгеләү һәм үткәрү тәртибе җирлек советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.
6. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган тәртиптә һәм очракларда билгеләнә һәм үткәрелә.
7. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

25 нче мәкалә. Гражданнарны сораштыру
1. Гражданнар арасында сораштыру җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә органнары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карар кабул иткәндә халыкның фикерен һәм аны исәпкә алуын ачыклау өчен җирлекнең бөтен территориясендә яки өлешендә үткәрелә. Сораштыру нәтиҗәләре тәкъдим итә.
2. Сораштыруда сайлау хокукына ия булган җирлектә яшәүчеләр катнаша ала.
3. Гражданнар арасында сораштыру инициатива буенча үткәрелә:

1) җирлек советы яки җирлек башлыгы – җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;
2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - җирлекнең максатчан билгеләнешен республика һәм төбәкара объектлар өчен үзгәртү турында Карар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.
4. Сораштыру үткәрү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
5. Сораштыруны билгеләү турында карар җирлек Советы тарафыннан кабул ителә.
Гражданнар арасында сораштыру билгеләү турында җирлек Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:
1) сораштыру үткәрү датасы һәм вакыты;
2) Сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорау (сораулар) формулировкасы;
3) сораштыру үткәрү методикасы;
4) сораштыру таблицасы формасы;
5) сораштыруда катнашучы авыл җирлегендә яшәүчеләрнең минималь саны. 6. Җирлектә яшәүчеләргә гражданнар арасында сораштыру үткәрелгәнче кимендә 10 көн алдан хәбәр ителергә тиеш.
7. Гражданнар арасында сораштыру үткәрү белән бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:
1) җирлек бюджеты акчалары исәбеннән – җирлекнең җирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;
2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән-Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә.
8. Сораштыру нәтиҗәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә бастырылырга (чыгарылырга) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән җирлектә яшәүче һәркем таныша ала. Сораштыру нәтиҗәләре җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә мәҗбүри исәпкә алынырга тиеш.

26 нчы мәкалә. Җирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар җирлек Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнарның таләбе буенча җирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.
2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, җирлектә яшәүчеләргә җибәрелә, халык белән таныша алырлык урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.
3. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәлә белән бер үк вакытта җирлек советы фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау буенча эшне оештыру срогын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзиләр.
4. Җирлек советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.
5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек советына җибәрелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советы тарафыннан карала.
7. Халык фикер алышуы нәтиҗәләре турында халыкка хәбәр ителә.

27 нче мәкалә . Җирле үзидарә органнарына гражданнарның мөрәҗәгатьләре.

1. Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнар мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда, шулай ук гамәлдәге Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда каралырга тиеш.
3. Мөрәҗәгатьләрне карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплылыкка тартыла.

28 нче мәкалә. Җирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә иҗтимагый контрольне гамәлгә ашыру һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм тормышка ашырганда халыкның ихтыяҗларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу максатында гражданнарның һәм җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү өчен җирлекнең иҗтимагый советы төзелә.
2. Җирлекнең иҗтимагый советы җирлектә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның үз теләкләре белән катнашуы нигезендә төзелә.
3. Җирлекнең иҗтимагый советын формалаштыру тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, җирле үзидарә органнарының мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм җирлекнең иҗтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итү буенча хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны таркату процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенең башка мәсьәләләре җирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.
4. Башка иҗтимагый (консультатив) Советлар җирлекнең җирле үзидарә органнары каршында үз карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.
5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эшләү иҗтимагый башлангычларда башкарыла.

29 нчы мәкалә. Җирле үзидарә халкы тарафыннан турыдан туры гамәлгә ашырылуның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка формалары

1. Әлеге устав белән беррәттән, федераль законда каралган җирле үзидарә халкы тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру формалары һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы нигезендә гражданнар җирле үзидарәне Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы.
2. Авыл халкы тарафыннан җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә. Җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары халыкны җирле үзидарә белән турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында булышырга тиеш.

III бүлек. ҖИРЛЕК СОВЕТЫ

30 нчы мәкалә. Җирлек Советы - Җирле үзидарәнең вәкиллекле органы
1. Җирлек Советы-Җирле үзидарәнең даими эшләүче сайланулы, коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.
2. Җирлек Советының рәсми исеме - «Карауҗа авыл җирлеге Советы».
3. Җирлек Советының вәкаләтләр срогы-5 ел.
4. Җирлек советы җирлек халкына хисап тотты һәм контрольдә тотылды.
5. Җирлек советының мөһере, исеме язылган бланклары бар.
6. Җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнарының классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

31 нче мәкалә. Җирлек Советы Составы
1. Җирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайлана торган 10 депутаттан тора.
2. Җирлек советы аның составына җирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен депутат сайлап алганда хокуклы була.
3. Җирлек уставы белән җирлек Советы утырышының хокукый хокукы билгеләнә. Сайланган депутатлар саныннан 50 проценттан да кимрәк булса, җирлек советы утырышы вәкаләтле дип санала алмый. Җирлек советы утырышы кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә.
4. Җирлекнең яңа сайланган Советы җирлек уставы билгеләгән срокка җыела, ул җирлек Советы сайланганнан соң 30 көннән дә артмаска тиеш.

32 нче мәкалә. Җирлек Советы депутаты статусы
1. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш җирлек Советы эшли башлаган көннән туктый.
2. Җирлек Советы депутаты, әлеге устав белән билгеләнгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә, бушатылмаган нигездә эшли.
3. Депутат статусы белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.
4. Җирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен җирлек Советы законнары, әлеге Уставы, карарлары нигезендә тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.
5. Җирлек Советы депутаты җирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар арасында депутатның түбәндәге йөкләмәләре дә булырга тиеш:
1) җирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелырга һәм аның туганнарына яки якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә телдән үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаска;
2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик тудырырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яки җирлек Советы абруена зыян китерә алган конфликтлы хәлләрдән сакланырга;
3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну турыдан - туры яки турыдан-туры булмаган яисә Депутат вазыйфаларын тиешенчә, объектив һәм гадел башкаруга тәэсир итә алган ситуация-бу хакта җирлек советына хәбәр итү һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яки җайга салуга юнәлдерелгән аның карарын үтәү;
4) җирлек Советында ачык чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән белешмәләрне игълан итмәскә һәм кулланмаска;
6) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләкләр, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләр)депутат вазыйфаларын башкаруга бәйле рәвештә бүләкләнергә ярамый;
6. Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче бүтән зат «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә тиеш. Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының, муниципаль вазыйфаны биләүче бүтән затның вәкаләтләре «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге 230-номерлы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр, тыюлар үтәлмәгән очракта, вакытыннан алда туктатыла - «дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында»Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) алуны, акчаларны һәм кыйммәтләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) файдалануны тыю турында»2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон белән.
7. Җирлек Советы депутаты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары белән Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.
8. Әлеге статьяның 6.2 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтиҗәсендә «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәмәү фактларын, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, «аерым категориядәге затларга счетлар (кертемнәр)ачуны һәм тотуны тыю турында " 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчаларны һәм кыйммәтләрне сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яисә) файдаланырга», - дип мөрәҗәгать итә Татарстан Республикасы Президенты җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән җирле үзидарә органына, тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле яисә судка.
9. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан бирелгән керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә җирле үзидарә органнарының рәсми сайтларында урнаштырыла һәм (яисә) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә бастыру өчен бирелә.
10. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары тормышны тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының эшләвен бозмау, җәяүлеләр хәрәкәтенә һәм (яки) транспорт чараларына комачаулау яки

гражданнарның торак урыннарына яки транспорт һәм социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәү шарты белән махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды эчендәге территорияләрдә үткәрелә. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә җирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү кирәк түгел. Шул ук вакытта депутат әлеге органнарга уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.
11. Җирле үзидарә органнары депутатлар белән очрашулар үткәрү өчен махсус урыннар билгели, шулай ук депутатлар белән очрашулар уздыру өчен җирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.
12. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары ачык чара рәвешендә җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.
13. Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән гавами чара рәвешендә депутат белән очрашулар оештыруга яки үткәрүгә каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка ия.

33 нче мәкалә. Җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте
1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешма, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.
2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тота.
3. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елына кимендә бер тапкыр хисап тота, аларга җирлек советы эше турында вакыт-вакыт хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.
4. Җирлек Советы депутаты җирлек халкының законлы хокукларын, ихтыярларын һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, андагы мәсьәләләрне дөрес һәм вакытында хәл итүгә ярдәм итәргә тиеш.

34 нчы мәкалә. Яңа сайланган җирлек Советы эшен оештыру
1. Яңа чакырылыш җирлек Советы беренче утырышка җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш җирлек башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаган очракта – җирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан чакырыла.
2. Сайлаулардан соң җирлек советының беренче утырышын җирлек Советының иң өлкән яшьтәге депутаты ача һәм алып бара.

35 нче мәкалә. Җирлек Советы Компетенциясе
1. Җирлек Советы компетенциясендә:
1) җирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;
2) җирлек территориясендә гомуми кагыйдәләр билгеләү;
3) җирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;
4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә аларны түләү буенча ташламалар бирү;
5) җирлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясен раслау, аларның үтәлеше турында хисаплар раслау, шулай ук җирлекнең коммуналь инфраструктурасын

комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган социаль инфраструктураны комплекслы үстерү программаларын раслау, аларның үтәлеше турында хисапларны раслау;

6) авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициатива тәкъдим итү;

7) җирлек Советы депутатларын сайлауны билгеләү; сайлау округларының җирлек Советы депутатларын сайлау схемасын раслау;

8) җирле референдумны билгеләү;

9) җирлек башлыгын сайлау;

10) җирлек Советына депутатлар арасыннан муниципаль район Советына вәкил сайлау;

11) җирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;

12) җирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;

13) җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору, җирлек Советы депутатын чакыртып алу мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

14) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

15) авыл җирлегенең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; җирлек Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң читләштерелә торган муниципаль милек төрләренең исемлеген билгеләү;

16) җирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

17) җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

18) җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрен үтәвен тикшереп тору;

19) урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк әһәмиятендәге яки муниципальара әһәмияттәге, муниципаль районның җирле әһәмиятендәге автомобиль юлларыннан тыш), җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару;

20) җирлек бюджетыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

21) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциячел булмаган оешмалар төзү турында, муниципальара хуҗалык җәмгыятьләрен ябык акционерлык җәмгыятьләре һәм җаваплылыгы чикләнгән җәмгыятьләр рәвешендә гамәлгә кую турында карарлар кабул итү; 22) массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;

23) җирлек Уставын һәм җирлек Советы карарларын аңлату;

24) үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча җирлек Советы Регламентын һәм башка карарлар кабул итү;

25) җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул итү;

26) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав тарафыннан җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Җирлек Советы, җирлек башлыгы яки аерым депутатлар (депутатлар төркемнәре) белән идарә итү һәм (яисә) җирлек Советы, җирлек башлыгы һәм депутатларның эшчәнлеген тәэмин итүгә юнәлдерелгән җирлек бюджеты чараларыннан тыш, аны үтәү процессында җирлек бюджеты чаралары тарафыннан рөхсәт ителми.
3. Җирлек советы җирлек башлыгының аның эшчәнлеге, җирлек башкарма комитеты эшчәнлеге һәм җирлек башлыгына караган башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турындагы еллык хисапларын тыңлый.

36 нчы мәкалә. Җирлек советының эш тәртибе
1. Җирлек советының эш тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.
2. Җирлек советы эшенең төп формасы-аның утырышлары, анда җирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.
3. Җирлек советы утырышы, әгәр анда җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан 50 проценттан артыгы катнашса, хокуклы була.
4. Җирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булганда, ләкин кимендә ике айга бер тапкыр үткәрелә. Чираттан тыш утырышлар җирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән бере чакырыла.
5. Совет утырышлары җирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Җирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында – биш көннән дә соңга калмыйча, чираттан тыш утырыш үткәрелгәнче бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.
6. Җирлек Советы утырышлары ачык һәм ачык итеп уздырыла. Җирлек советының ачык утырышларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы. Регламентта каралган очракларда җирлек Советы ябык утырыш уздыру турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда җирлек Советы чакырган затлар гына, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашырга хокуклы затлар катнаша ала.
7. Җирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны уздыру датасы, урыны һәм вакыты турында мәгълүматлар кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм тавыш бирү йомгаклары күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Җирлек советы утырышы беркетмәсенә кул куйганнан соң, җирлек башлыгы белән җирлектә яшәүче һәркем таныша ала.
8. Җирлек Советы утырышларында һәр депутатның бер тавышы бар. Җирлек Советы депутаты үзе тавыш бирү хокукын тормышка ашыра. Җирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.
9. Җирлек башлыгы тавышы җирлек Советы депутаты тавышы буларак карар кабул иткәндә исәпкә алына.

37 нчы мәкалә. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру
1. Җирлек Советы эшчәнлеген җирлек башлыгы башкара.
2. Җирлек Советы Регламенты нигезендә җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, җирлек башлыгы һәм аның урынбасарыннан тыш, комиссияләр төзелә һәм (яисә) әлеге мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар җирлек советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнә ала.

3. Муниципаль программаларны, җирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, җирлек карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләр турында фикер алышу өчен, җирлек Советы каршында депутатлар, җирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм җирлектә яшәүчеләр составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелә ала.
4. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди - техник һәм башка яктан тәэмин итүне җирлек Советы аппараты башкара.

38 нче мәкалә. Җирлек Советы тарафыннан контроль функцияләрне гамәлгә ашыру

1. Җирлек советы җирлек территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренең җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив актларның үтәлешен, җирлек бюджетының үтәлешен, җирлекнең бюджеттан тыш фондлары акчаларын, җирлекне үстерү программаларын, җирлек башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тота.
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу очраклары ачыкланган очракта, җирлек башлыгы депутатлар арасыннан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзергә мөмкин.
3. Законнар нигезендә җирлек Советы карары, җирлек башлыгы карары нигезендә җирлек бюджеты чараларын максатчан куллануны, муниципаль милектән файдалануның нәтиҗәлелеген, шулай ук җирлек Башкарма комитетының финанс-хуҗалык эшчәнлегенең башка мәсьәләләрен тикшерү (ревизияләр) үткәрелә ала. Тикшерүләргә (ревизияләргә) билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре җәлеп ителергә мөмкин.
4. Җирлекнең башкарма комитеты, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, җирлек Советының, аның контроль комиссиясенең, җирлек Советы депутатының мөрәҗәгате буенча җирлек Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүмат бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукый актларны бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.
5. Җирлек советы контроль функцияләрне гамәлгә ашырып, җирлек Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуксыз.

39 нчы мәкалә. Җирлек вәкилен советка сайлау Зеленодол муниципаль районы

1. Җирлек вәкиле җирлек Советы депутатлары арасыннан Зеленодольск муниципаль район Советына яшерен тавыш бирү белән сайлана.
2. Җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

40 Статья. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы вәкаләтләре «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге

131-ФЗ номерлы федераль закон статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) җирлек Советы үз-үзен таркату турында Карар кабул итү. Шул ук вакытта үз-үзеңне таркату турында карар җирлек уставы белән билгеләнгән тәртиптә кабул ителә;
2) җирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре кушылуга бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә керүе;
3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 5, 7 өлешләре нигезендә, шулай ук җирлек бетерелгән очракта җирлекне үзгәртеп кору;
4) җирлекнең шәһәр округы белән берләшүе сәбәпле муниципаль берәмлек статусын югалту;
5) җирлек чикләрен үзгәртү яки җирлекне шәһәр округы белән берләштерү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары санын 25 проценттан артыкка арттыру. Җирлек чикләрен үзгәртү яки җирлекне шәһәр округы белән берләштерү нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыграк булган очракта;
6) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу.
2. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.
3. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән срокларда үткәрелә.

41 нче мәкалә. Советның үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе Авыл җирлекләре

1. Җирлек советын үзбилгеләндерү турында карар җирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә яртысы күләмендә кабул ителергә мөмкин.
2. Үзеңне таркату турында Карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:
1) җирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
2) җирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау чорында;
3) җирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Җирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да кушылырга мөмкин.
4. Депутатлар арасыннан үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен җирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Җирлек Советы яисә җирлек башлыгы карары буенча җирлек советының үз-үзен таркату мәсьәләсе ачык тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.
5. Җирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау озынлыгы җирлек Советы депутатлары һәм җирлектә яшәүчеләр тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык хәлләре һәм Нигезләмәләре турында һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үзеңне таркату турында карар үз-үзеңне җибәрү инициативасы белән ике айдан соң кабул ителергә мөмкин.
6. Җирлек советын үзбилгеләндерү турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан өчтән икесе тарафыннан яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

7. Җирлек Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдимне кире каккан очракта, үз-үзеңне таркату турындагы инициатива тавыш бирүдән соң бер елдан да иртәрәк чыгарылырга мөмкин.

42 нче мәкалә. Совет депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату Авыл җирлекләре

1.Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) суд тарафыннан сәләтсез яки чикләнгән сәләтле дип тану;

4) суд тарафыннан Билгесез югалган дип тану яки үлгән дип игълан итү;

5) судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданлыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, аларга чит ил гражданлыгын алырга яисә яшәргә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә чит ил гражданы булган Россия Федерациясе гражданинының чит ил гражданлыгы булган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәвенә хокукын раслый торган башка документ алырга хокуклы, җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы; 8) сайлаучылар фикере;

9) җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яки аны алыштыручы альтернатив гражданлык хезмәтенә юллама;

11) «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән башка очракларда.

2. Җирлек Советының җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгәннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә бу нигез җирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән булса - мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча. Татарстан Республикасының югары вазыйфаи заты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез салынган көн җирлек Советына әлеге гаризаны кабул итү көне булып тора.

3. Әлеге статьяның 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында җирлек Советы карарында җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне һәм башка федераль законнар белән билгеләнә.

4. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре әлеге статьяның 8 пунктында каралган очракта, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләрен рәсми бастырып чыгару көненнән туктатыла.

5. Әлеге статьяның 9 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

6. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар федераль закон һәм Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

7. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутатның вәкаләтләре «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары

турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр үтәлмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.
8. Татарстан Республикасы Президенты җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез салынган көн җирлек Советына әлеге гаризаны кабул итү көне булып тора.

IV бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

43 нче мәкалә. Җирлек башлыгы-җирлекнең иң югары вазыйфаи заты
1. Җирлек башлыгы-җирлекнең иң югары вазыйфаи заты.
2. Җирлек башлыгы җирлек Советы тарафыннан сайлана.
3. Җирлек башлыгы бер үк вакытта җирлек советын һәм җирлек башкарма комитетын җитәкли.
4. Җирлек башлыгының рәсми атамасы «Карауҗа авыл җирлеге башлыгы».
5. Җирлек башлыгы вазыйфасы буенча Зеленодольск муниципаль район Советы депутаты булып тора.

44 нче мәкалә. Җирлек башлыгын сайлау тәртибе
1. Җирлек башлыгы яңа сайланган җирлек советының беренче утырышында җирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана. Җирлек башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тарафыннан күрсәтелә торган кандидатлар арасыннан, шул исәптән җирлектә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең, Татарстан Республикасы Президентының тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Җирлек Советы депутаты, аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, җирлекнең сайланган башлыгы булып санала.
3. Сайланганнан соң җирлек башлыгы ант бирә: «Җирлек башлыгының үземә йөкләнгән югары вазыйфаларын башкарганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, җирлек уставын үтәргә, җирлектә яшәүчеләрнең тормыш-көнкүрешен тәэмин итү, кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчемне һәм белемемне кулланырга ант итәм.».

45 нче мәкалә. Җирлек Башлыгы Статусы
1. Җирлек башлыгы даими нигездә эшли.
2. Зеленодольск муниципаль район Советында даими нигездә биләп торган җирлек башлыгы вазыйфасына сайланган очракта, ул җирлек башлыгы вәкаләтләрен бушатылмаган нигездә гамәлгә ашыра.
3. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы җирлек башлыгы хокуксыз: - эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, коммерцияле оешма белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга (идарә итүдә катнашудан тыш съездда (конференциясендә) яки бүтән иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларының, күчемсез милек милекчеләре ширкәтенең гомуми җыелышында катнашу, федераль законнарда каралган очраклардан һәм очраклардан тыш), әгәр оешма белән идарә итүдә катнашу Россия Федерациясе законнары нигезендә дәүләт органы яки җирле үзидарә органы исеменнән гамәлгә ашырыла икән; - укытучы, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш,

бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса; - идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган башка структур бүлекчәләрнең составына керергә, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы җирлек башлыгы гражданлык, административ яки җинаять эше яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил сыйфатында катнаша алмый. Җирлек башлыгы вәкаләтләрен башкаруга бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

4. Җирлек башлыгы «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы федераль закон, «аерым затларга тыю турында " 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш затлар категорияләренә счетлар (кертемнәр) ачарга һәм булырга, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчаларны һәм кыйммәтләрне сакларга, чит ил финанс коралларына ия булу һәм (яки) куллану.»

5. Җирлек башлыгы «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә тиеш. Җирлек башлыгы вәкаләтләре «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта, 7 майдагы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр, тыюлар, бурычларны үтәмәгән очракта, вакытыннан алда туктатыла 2013 елның 79-ФЗ номерлы «аерым категориядәге затларга счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларга ия булуны, акчаларны һәм кыйммәтләрне чит ил банкларында саклауны тыю турында", Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) файдалану.

6. Җирлек башлыгы үз эшчәнлегендә җирлек халкына һәм җирлек Советына «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә контроль астында һәм хисап тота.

7. Җирлек башлыгы елына бер тапкыр җирлек Советы каршында үз эшчәнлеге турында хисап тота.

46 Статья. Авыл Җирлеге Башлыгы Вәкаләтләре

Җирлек Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә җирлек җирлек исеменнән эш итә;

2) җирлек башкарма комитетын башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар

белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә, ышанычсыз җирлек башкарма комитеты исеменнән эш итә;
3) җирлек Советы эшен оештыра, Җирлек советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә;
4) җирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә шәхси идарә итү принципларында җитәкчелек итә һәм аның вәкаләтләренә кергән җирлек башкарма комитеты тарафыннан үтәлүе өчен шәхси җаваплылык тота;
5) әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә җирлек Советы кабул иткән хокукый актларга имза сала һәм халыкка җиткерә;
6) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисаплар тәкъдим итә;
7) җирлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясе проектын һәм аларның үтәлеше турында хисапларны җирлек Советы каравына тәкъдим итә;
8) үз вәкаләтләре чикләрендә җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;
9) җирлек Советы утырышлары беркетмәләренә имза сала;
10) Закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча җирлек Советы хокукый актын кабул итүне оештыра;
11) җирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;
12) җирлек Советы раславына җирлек башкарма комитеты структурасы проектын кертә, җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен эшчеләрнең иң чик саны һәм хезмәткә түләү фонды белән расланган структура нигезендә раслый;
13) җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары, муниципаль хезмәткәрләрне һәм җирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тота, аларга бүләкләү һәм дисциплинар чаралар куллана җаваплылык;
14) җирлек Советы аппараты эшенә җитәкчелек итә;
15) җирлек Советы эшендә ачыклыкны һәм җәмәгатьчелек фикерен исәпкә алуны тәэмин итү буенча чаралар күрә;
16) җирлек башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими рәвештә мәгълүмат бирә, җирлек башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнар премиясен оештыра, айга бер тапкыр гражданнарны кабул итә, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;
17) җирлекнең расланган бюджеты нигезендә җирлек акчалары белән эш итә, банк учреждениеләрендә җирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм япа, муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль берәмлеккә карата дәгъвалар буенча җавап бирүче вәкиле: җирлекнең җирле үзидарә органнарының яисә әлеге органнарның вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәл кылмаулары) нәтиҗәсендә физик яки юридик затка салынган зыянны каплау турында муниципаль берәмлек исеменнән чыгыш ясый. ведомство карамагындагы оешмалар, шул исәптән җирлекнең җирле үзидарә органнары законга яисә башка норматив хокукый актка туры килми торган; бюджет учреждениеләренең акчалата йөкләмәләре буенча субсидиар җаваплылык тәртибендә куела торган актларны бастырып чыгару нәтиҗәсендә дә;
18) җирлек бюджетында җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә каралган чыгымнар буенча бүлүче булып тора;
19) җирлек башкарма комитеты тарафыннан җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән

тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларның үтәлеше өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;
20) елга бер тапкыр яки җирлек Советы таләбе буенча җирлек Советына җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеге һәм эшчәнлеге турында хисап тапшыра;
21) дәүләт һәм башка органнарда җирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, җирлек башкарма комитеты исеменнән судка гаризалар бирә, ышаныч кәгазьләре бирә;
22) җирлекнең җирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, җирлек территориясендә эшләүче Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлеген тәэмин итә;
23) җирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;
24) муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә муниципаль-хосусый партнерлык проектын гамәлгә ашыру турында карарлар кабул итә, әгәр муниципаль берәмлек гавами партнер булып торса йә муниципаль берәмлек катнашында уртак конкурс уздыру планлаштырыла (Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъекты катнашында уртак конкурс уздыру планлаштырылган очрактан тыш), шулай ук «дәүләт-хосусый партнерлык турында " 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру, Россия Федерациясендә муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына, Россия Федерациясенең башка федераль законнарына һәм норматив хокукый актларына, Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында», «Олы карагуҗа авыл җирлеге»муниципаль берәмлеге Уставы белән;
25) «Россия Федерациясендә дәүләт-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында " 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законның 18 статьясындагы 2 өлешендә каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле җирле үзидарә органын билгели;
26) «Россия Федерациясендә дәүләт - хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында " 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль законның 9 статьясындагы 2-5 өлешләре нигезендә проектның нәтиҗәлелеген бәяләүне уздыру һәм аның чагыштырма өстенлеген билгеләү өчен Татарстан Республикасы башкарма хакимият органына муниципаль-хосусый партнерлык проектын җибәрә;
27) җирлек Советының законнары, әлеге Уставы, карарлары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

47 нче мәкалә. Авыл Җирлеге Башлыгы Урынбасары

1. Җирлек башлыгы тәкъдиме белән җирлек Советы тарафыннан депутатлар арасыннан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Җирлек Советы депутаты, аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек Советы Регламентында билгеләнгән бурычларны бүлү нигезендә функцияләрне башкара, җирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә аның вакытлыча булмавы (авыру яки ялга бәйле рәвештә) яисә үз вазыйфаларын үти алмавы яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мөмкинлеге булмаса, җирлек башлыгы вазыйфаларын башкара. 4. Җирлек башлыгы урынбасары, әлеге Уставның 45 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, бушатылмаган нигездә үз вәкаләтләрен башкара.
5. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы җирлек башлыгы урынбасары хокуксыз: - эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, коммерцияле оешма белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, сәяси партиядә катнашудан тыш, съездда (конференциядә) яки бүтән иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар оешмаларының гомуми җыелышында катнашырга кооперативлар, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре), федераль законнарда каралган очраклардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу Россия Федерациясе законнары нигезендә дәүләт органы яисә җирле үзидарә органы исеменнән гамәлгә ашырылган очраклардан тыш; - укытучы, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш, бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый, әгәр башкасы халыкара шартнамәдә каралмаган булса Россия Федерациясе законнары яисә Россия Федерациясе законнары белән; - идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган башка структур бүлекчәләрнең составына керергә, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы җирлек башлыгы урынбасары гражданлык, административ яки җинаять эше яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил сыйфатында катнаша алмый. Җирлек башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, вазыйфаларны үтәргә тиеш. Җирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта, 7 майдагы федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр, тыюлар, бурычлар үтәлмәгән очракта, вакытыннан алда туктатыла 2013 елның 79-ФЗ номерлы «аерым категориядәге затларга счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларга ия булуны, акчаларны һәм кыйммәтләрне чит ил банкларында саклауны тыю турында", Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) файдалану. Җирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләрен башкаруга бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.
6. Җирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлеге Уставның 42 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6

октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр үтәлмәгән очракта, җирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.
7. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек башлыгы инициативасы белән кабул ителә торган җирлек Советы карары яисә депутатлар төркеме таләбе буенча җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән бер өлеше белән вазыйфадан теләсә кайсы вакытта алынырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

48 нче мәкалә. Җирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Авыл җирлеге башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:
1) үлем;
2) үз теләге белән отставкага китү;
3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага китү;
4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләшү;
5) суд тарафыннан сәләтсез яки чикләнгән сәләтле дип тану;
6) суд тарафыннан Билгесез югалган дип тану яки үлгән дип игълан итү;
7) судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;
8) даими урынга Россия Федерациясеннән читкә чыгу тору;
9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы; чит ил гражданлыгын алуга йә аларга яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алуга, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;
10) сайлаучылар фикере;
11) сәламәтлек торышы буенча җирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмауның суд тәртибендә билгеләнгән чыдамлылыгы;
12) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 5 өлешләре нигезендә, шулай ук җирлек бетерелгән очракта җирлекне үзгәртеп кору;
13) җирлекнең шәһәр округы белән берләшүе сәбәпле муниципаль берәмлек статусын югалткан очракта;
14) җирлек чикләре үзгәрү яки җирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтиҗәсендә җирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыграк булган очракта;
15) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу;
2. Җирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары белән аңа карата сак астына төрмә яисә аның вәкаләтеннән вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чараларын кулланган очракта, җирле үзидарәнең вазыйфаи заты яки җирлек Советы депутаты вакытлыча муниципаль берәмлек уставы нигезендә билгеләнә.

3. Җирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлек Советы тарафыннан үз составыннан сайлана торган җирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре туктатылган көннән алты айдан да соңга калмыйча башкарыла. Шул ук вакытта, җирлек Советы вәкаләтләре срогы чыкканчы алты айдан да азрак вакыт калса, җирлек башлыгын сайлау җирлекнең яңа сайланган Советының беренче утырышында җирлек Советы составыннан башкарыла.
4. Вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган җирлек башлыгы җирлек башлыгы вазыйфасыннан азат итү турындагы хокукый акт нигезендә йә җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы җирлек советы карары нигезендә әлеге хокукый актка яки суд тәртибендә карарга шикаять бирсә, җирлек Советы җирлек башлыгын сайлау турында җирлек Советы тарафыннан үз составыннан яисә конкурс комиссиясеннән сайланучы кандидатлар арасыннан карар кабул итү хокукында түгел конкурс нәтиҗәләре буенча, суд карары законлы көченә кергәнче.

49 нчы мәкалә. Авыл җирлеге башлыгын отставкага җибәрү

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә җирлек башлыгын җирлек Советы депутатлары инициативасы яисә Татарстан Республикасы Президенты инициативасы буенча отставкага җибәрергә хокуклы.
2. Җирлек башлыгын отставкага җибәрү өчен нигез булып тора:
1) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенең 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтиҗәләрнең һөҗүменә китергән җирлек башлыгы гамәлләре (гамәл кылмаулары) карарлар, гамәлләр (гамәл кылмаулары) ;
2) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда, башка федераль законнарда, әлеге устав белән каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру бурычларын һәм (яисә) җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү йөкләмәләрен үтәмәү һәм Татарстан Республикасы законнары белән;
3) җирлек башлыгының җирлек Советы каршындагы еллык хисабы нәтиҗәләре буенча, ике тапкыр рәттән бирелгән эшчәнлегенә канәгатьләнерлек бәя бирмәү;
4) «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы федераль закон, «Коррупциягә каршы көрәш турында " 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү аерым категория затларга счетлар (кертемнәр) ачарга һәм булырга, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчаларны һәм кыйммәтләрне сакларга, чит ил финанс коралларына ия булу һәм (яки) куллану»;
5) җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты, җирлекнең башка органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары һәм ведомство карамагындагы оешмалар тарафыннан фаразлау раса, милләт, тел, дингә һәм башка шартларга бәйле рәвештә кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре тигезлегенең дәүләт гарантияләрен массакүләм бозу, раса, милли, тел яки дини бәйләнеш билгеләре буенча хокукларны һәм дискриминацияне чикләү һәм чикләү, әгәр бу милләтара һәм конфессияара татулыкны бозуга китерсә һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтларның барлыкка килүенә ярдәм итсә.

3. Җирлек Советы депутатларының җирлек башлыгын җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере чыгарылган отставкага җибәрү турындагы инициативасы җирлек Советына кертелә торган мөрәҗәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән мөрәҗәгать җирлек Советының җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карары проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында җирлек башлыгы һәм Татарстан Республикасы Президенты күрсәтелгән мөрәҗәгатьне җирлек Советына керткән көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында җирлек Советы депутатлары инициативасын карау Татарстан Республикасы Президенты фикерен исәпкә алып башкарыла.

5. Җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы депутатлар инициативасын караганда, җирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен һәм (яисә) җирлек башлыгының нәтиҗәләргә китергән гамәлләрен, гамәлләрен (гамәл кылмауларын) тәэмин итүгә кагылышлы мәсьәләләрне карау күздә тотыла, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенең 2 һәм 3 пунктларында каралган җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карар Татарстан Республикасы Президенты ризалыгы белән генә кабул ителергә мөмкин.

6. Татарстан Республикасы Президентының җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы инициативасы җирлек Советына җирлек Советының тиешле карары проекты белән бергә кертелә торган мөрәҗәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында җирлек башлыгы күрсәтелгән мөрәҗәгатьне җирлек Советына керткән көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

7. Җирлек советы яки президент депутатлары инициативасын карау Татарстан Республикасы җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында җирлек Советы тарафыннан тиешле мөрәҗәгать кертелгән көннән бер ай эчендә гамәлгә ашырыла.

8. Җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карар, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

9. Җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карар җирлек Советы утырышында рәислек итүче депутат тарафыннан имзалана.

10. Җирлек Советы җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул иткәндә тәэмин ителергә тиеш:

1) аларга тиешле утырышны үткәрү датасы һәм урыны турында алдан хәбәрнамә алу, шулай ук җирлек Советы депутатларының яисә Татарстан Республикасы Президентының мөрәҗәгате һәм аны отставкага җибәрү турында җирлек Советы карары проекты белән танышу;

2) аңа җирлек Советы депутатларына отставкага китү өчен нигез буларак күрсәтелә торган шартлар турында аңлатма бирү мөмкинлеге бирү.

11. Җирлек башлыгы аны отставкага җибәрү турындагы карар белән килешмәгән очракта, ул язмача үз фикерен әйтергә хокуклы.

12. Җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карар аны кабул иткән көннән биш көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга тиеш. Әгәр җирлек башлыгы аны отставкага җибәрү мәсьәләсе буенча язма рәвештә үз фикерен белдерсә, ул җирлек Советының күрсәтелгән карары белән бер үк вакытта бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. 13. Җирлек Советы депутатларының яисә Татарстан Республикасы Президентының җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы инициативасы җирлек башлыгын

отставкага җибәрү турындагы мәсьәлә җирлек советы утырышын уздырганнан соң ике айдан да иртәрәк булмаган вакыттан соң кабат каралырга мөмкин.

50 нче мәкалә. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларга куела торган чикләүләр һәм бурычлар

1. Җирлек башлыгы, җирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларын биләүгә дәгъва кылучы гражданнар һәм җирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларын биләүче затлар үзләренең керемнәре, чыгымнары, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында Татарстан Республикасының югары вазыйфаи затына (югары башкарма) Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә.

2. Җирлек башлыгы, җирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларын биләүче затлар тарафыннан бирелгән керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр Зеленодольск муниципаль районы сайтында " Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырыла һәм (яисә) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә бастыру өчен бирелә.

3. Әлеге статьяның 1 өлеше нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы югары вазыйфаи заты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы югары вазыйфаи заты карары буенча гамәлгә ашырыла.

4. Әлеге статьяның 3 өлеше нигезендә башкарылган тикшерү нәтиҗәсендә җирлек башлыгы, җирлек башлыгы урынбасары вазыйфасын биләүче затның «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «чыгымнарның туры килүен тикшереп тору турында»2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән бурычларны үтәмәү фактларын, чикләүләрне, тыюларны, үтәмәү фактларын ачыклаганда дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның керемнәренә", «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларга ия булуны, акчалата акчаларны һәм кыйммәтләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән Татарстан Республикасының иң югары вазыйфаи заты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать итә җирлек башлыгы вазыйфасын биләүче зат, җирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре, яисә җирлек советына аның башка дисциплинар җәзасын кулланганда тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле.

V БҮЛЕК . Эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү) МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРНЫ БИЛӘҮЧЕ ЗАТЛАР АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ, ЫШАНЫЧНЫ ЮГАЛТУ СӘБӘПЛЕ

Мәкалә 51. Ышаныч югалу сәбәпле, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган

тәртиптә ышаныч югалган очракта эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:
1) кызыксыну конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрмәү, аның ягы булып тора;
2) затның үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве яки дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмә бирү;;
3) Федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә затның катнашуы;
4)зат тарафыннан эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашыру;
5) затның идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган башка органнарның структур бүлекчәләре составына керүе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.
2. Үзенә буйсынган затның шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган, ул мәнфәгатьләр каршылыгына китерә яки китерә ала, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләгән зат үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу чаралары күрмәгән очракта, ышанычны югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

VI БҮЛЕК. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

52 нче мәкалә. Җирлек башкарма комитеты-җирлекнең җирле үзидарә органы

1. Җирлек башкарма комитеты җирле үзидарә органнарының җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен вәкаләтләре һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча әлеге Уставка бирелгән җирле үзидарә органы булып тора.
2. Җирлек башкарма комитеты муниципаль контрольлек итүче вәкаләтле орган булып тора. Җирлек Башкарма комитетының муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган буларак оештыру структурасы, вәкаләтләре, функцияләре һәм эшчәнлек тәртибе күрсәтелгән вәкаләтле органның вазыйфаи затлары исемлеген һәм аларның вәкаләтләрен билгеләү җирлекнең муниципаль хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.
3. Җирлек Башкарма комитетының рәсми исеме – «Олы Карагуҗа авыл җирлеге башкарма комитеты».
4. Җирлек башкарма комитеты җирлек советына һәм җирлектә яшәүчеләргә хисап тотты һәм контрольдә тотылды.
5. Башкарма комитеты, юридик зат булып тора, мөһере, бланклары үз исеме белән.
6. Җирлек башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнарының классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

53 Статья. Җирлек башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы җирлек башлыгы тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Җирлек башкарма комитеты структурасына җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары, җирлек башкарма комитеты секретаре керә.
3. Җирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә булышлык күрсәтү, җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча килешенгән мәсьәләләрне хәл итү өчен җирлек башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка иҗтимагый (консультатив) Советлар төзелә ала. Күрсәтелгән киңәшләр җирлек башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш иҗтимагый башлангычларда башкарыла.

54 нче мәкалә. Башкарма комитет вәкаләтләре
1. Авыл җирлеге башкарма комитеты:
1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм бухгалтерлык өлкәсендә:
- җирлек бюджеты проектын, җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзи һәм карый, җирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясе проектын эшли;
- җирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, җирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясен үтәүне оештыра;
-җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, җирлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясенең үтәлеше турында хисап әзерли;
- җирлекнең икътисадын һәм социаль өлкәсен характерлаучы статистик күрсәткечләрне җыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә тапшыруны оештыра;
2) муниципаль милек белән идарә итү, җирлек территориясендә предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләр өлкәсендә:
- муниципаль җирлектәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, файдалану, боеру һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;
- җирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда җирлек Советы килешүенә (раславына) муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә;
- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән җирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; җирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә милекнең төрле рәвешләрен булдыруга ярдәм итә;
- җирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлегенең максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм биләгән вазыйфаларына җитәкчеләрен азат итә;
- муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны тәэмин итә; бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмә үтәлешен финанс белән тәэмин итә; җирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция җитештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль-мәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү, җирлекнең үз матди һәм финанс чараларын кулланып башка эшләр башкаруга заказ бирүче булып тора;
3) җир һәм башка табигый ресурсларны куллану, әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә:
- муниципаль милектәге җирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;

- законнарда билгеләнгән тәртиптә җирлек территориясендәге җир кишәрлекләрен бирә һәм ала;
- экологик хәл турында халыкка хәбәр итә, тиешле органнарга әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның гамәлләре турында хәбәр итә;
4) авыл хуҗалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:
- авыл хуҗалыгы производствосын үстерү һәм авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;
5) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:
- җирлек Советына раслауга кертә һәм җирлекнең коммуналь инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын гамәлгә ашыра, аңа карата таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә, шулай ук җирлек Советына аларның үтәлеше турында хисаплар кертә;
- җирлектә яшәүчеләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра, базарлар һәм ярминкәләр оештыра;
- җирлектә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыра, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына иректе керү мөмкинлеген тәэмин итә;
- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын тәэмин итә;
- җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, ташландык суларны агызуны, халыкны үз вәкаләтләре чикләрендә ягулык белән тәэмин итүне оештыра,
Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән; 6) төзекләндерү һәм транспорт өлкәсендә:
- каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым җыю) һәм ташу эшчәнлеген оештыруда катнаша;
- җирлек территориясен төзекләндерүне оештыра (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урамнар атамалары һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп);
- адрес объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, Дәүләт адреслары реестрында мәгълүмат урнаштыра;
- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра;
7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү өлкәсендә:
- җирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;
- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судында җирле үзидарә хокукларын бозучы дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затлары, предприятие, учреждение, оешма актларына шикаять бирә;
- җирлек чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итә;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыра;
-муниципаль сайлауларга, җирле референдумга, җирлек депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итүне гамәлгә ашыра;
- җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларын, җирлек Советы депутатларын һөнәри әзерләүне һәм квалификациясен күтәрүне, шулай ук муниципаль хезмәткәрләрнең һәм муниципаль учреждение хезмәткәрләренең өстәмә һөнәри белем алуны оештыра;
- җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыру, спорт, тамаша һәм башка массакүләм чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;
- җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалау;
8) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:
- җирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;
- җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыра, рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра
Авыл җирлекләре;
- җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм тормышка ашыра;
9) җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә;
- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;
- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын тиешенчә файдалануны исәпкә алып бара һәм тәэмин итә;
- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;
- җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан җирлек Советы карарлары нигезендә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тәэмин итә; 10) хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә:
- хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә муниципаль хокукый актлар кабул итә;
- хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә координация органнары булдыра;
- хокук бозуларга китерүче сәбәпләрне һәм шартларны бетерү буенча чаралар күрә;
- муниципаль берәмлек территориясендә хокук бозуларны профилактикалауда катнашучы затларның үзара хезмәттәшлеген тәэмин итә;
- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы федераль закон белән 17 статьясындагы 1 өлешенең 1, 7-10 пунктларында каралган хокук

бозуларны профилактикалау рәвешендә профилактикалауны гамәлгә ашыра; - хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә башка хокукларны гамәлгә ашыра;
11) башка вәкаләтләр:
- җирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәэмин итә;
- җирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;
- гражданнарны әлеге Уставның 7 статьясындагы 1 пунктының 4,9 пунктчаларында каралган җирлек әһәмиятендәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында җирлек өчен социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле рәвештә башкаруга тарту турында Карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;
Социаль әһәмиятле эшләргә махсус профессиональ әзерлек таләп итмәгән эшләр генә кертелергә мөмкин.
Социаль әһәмиятле эшләрне башкаруга җирлекнең хезмәткә сәләтле балигъ булган кешеләр төп эшләреннән яки укудан буш вакытларында өч айга бер тапкыр гына җәлеп ителергә мөмкин. Шул ук вакытта социаль әһәмиятле эшләрнең озынлыгы дүрт сәгатьтән артык була алмый.
- җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне, законнар, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек советы яки башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләрдән тыш башкара.
2. Җирлек башкарма комитеты җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне башкара:
- җирлек музейларын булдыра;
- җирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;
- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;
- җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;
-Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;
- җирлек территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;
- муниципаль Янгын сагы булдыра;
- туризм үсеше өчен шартлар тудыра;
- кеше хокукларын тәэмин итүне иҗтимагый контрольдә тотучы Иҗтимагый күзәтү комиссияләренә һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм күрсәтә.
- инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә ярдәм күрсәтә;
- оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыра, шулай ук ведомство карамагындагы оешмалар җитәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләрен куллану һәм федераль законнар нигезендә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләре буенча ачыкланган җитешсезлекләрне бетерү буенча контрольне гамәлгә ашыру;

- гражданнарга торак законнары нигезендә социаль файдалану торак фондының торак урыннарын наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирә.

56 нчы мәкалә. Җирлек Советының, җирлек башлыгының, җирлек Башкарма комитетының һәм җирлекнең башка җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә, җирлек Советы, җирлек башлыгы һәм җирлек башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкара.

2. Җирлек советы һәм җирлек башкарма комитеты җирлекнең икътисадый һәм социаль үсеш процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге уставта билгеләнгән формаларда хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Җирлек советы һәм җирлек башкарма комитеты бер-берсенә кабул ителгән норматив хокукый актларны имзаланган көннән җиде көн эчендә җибәрәләр.

4. Җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе буларак, җирлек советының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Җирлекнең башка җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

57 нчы мәкалә. Органнар арасындагы бәхәсләрне чишү җирлек үзидарәләре

Җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедуралары яисә суд тәртибендә хәл ителә.

58 нчы мәкалә. Муниципаль контрольлек итүче вәкаләтле орган буларак җирлек Башкарма Комитетының вәкаләтләре.

Җирлек башкарма комитеты муниципаль контрольлек итүче вәкаләтле орган буларак:

1) җирлек территориясендә муниципаль контроль оештыра һәм тормышка ашыра;

2) региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыра һәм гамәлгә ашыра, аны гамәлгә ашыру буенча вәкаләтләр бирелгән;

3) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшли. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү республиканың норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла
Татарстан;

4) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контроль нәтиҗәлелегенә мониторинг оештыра һәм үткәрә, аны үткәрү күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

VII башлыгы. БАШКА ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ
Авыл җирлекләре

59 нче мәкалә. Җирлекнең ревизия комиссиясе

1. Җирлекнең ревизия комиссиясе даими эшли торган тышкы муниципаль финанс контроле органы булып тора, җирлек Советы тарафыннан төзелә һәм аңа Хисап бирелә.

Җирлекнең ревизия комиссиясе җирле үзидарә органы булып тора.

2. Җирлекнең Ревизия комиссиясен оештыру һәм эшчәнлек тәртибе «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнары эшчәнлеген оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, әлеге устав, җирлекнең Ревизия комиссиясе турында нигезләмә, җирлек Советы карары һәм җирлекнең башка муниципаль хокукый актлары белән расланган. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә җирлекнең Ревизия комиссиясен оештыруны һәм эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

60 нчы мәкалә. Сайлау комиссиясе

1. Җирлекнең сайлау комиссиясе җирлек Советы, Җирле референдум, җирлек Советы депутатларын чакыртып алу буенча тавыш бирү, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыручы җирле үзидарә органнары структурасына кермәгән Муниципаль орган булып тора.

2. Җирлекнең сайлау комиссиясе җирлек Советы тарафыннан федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә төзелә.

3. Сайлау комиссиясенең вәкаләтләре срогы биш ел тәшкил итә.

4. Җирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы булган 6 әгъза составында формалаша.

5. Җирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнарының классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Җирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре, аның эшчәнлеге тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән җайга салына.

7. Җирлек Советы мөрәҗәгате нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча җирлек сайлау комиссиясе вәкаләтләре Зеленодольск муниципаль районының территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

VIII БҮЛЕК. ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЕ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕ
Авыл җирлекләре

61 нчы мәкалә. Юридик зат хокукына ия җирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә җирлек Советы һәм җирлек башкарма комитетына юридик зат хокуклары бирелә.

Башкарма комитет органнарын юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алу өчен җирлек Советының муниципаль казна учреждениесе рәвешендә тиешле

орган оештыру турындагы карары һәм җирлек советы турында җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тәкъдиме буенча нигезләмә раслау нигезләмә булып тора.

62 нче мәкалә. Җирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Җирлек башлыгы җирлек исеменнән мөлкәт һәм башка хокукларны һәм бурычларны сатып ала һәм тормышка ашыра ала.
2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары, юридик зат хокукларына ия булганнар, идарә функцияләрен башкару өчен барлыкка килә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

63 нче мәкалә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарын финанслау

1. Җирле үзидарә органнары һәм муниципаль органнар эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү бары тик җирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына башкарыла.
2. Законда, әлеге Устав, җирлек Советы карарларында каралган очракларда җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнарының классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

IX БҮЛЕК. РАЙОН БАШЛЫГЫНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ ҖИРЛЕКЛӘРЕ ҺӘМ БАШКА ЗАТЛАР ҖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫ

64 нче мәкалә. Җирлек башлыгына һәм җирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

1. Җирлек башлыгы һәм җирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм җирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.
2. Авыл җирлеге башлыгына, аның даими нигездә эшләүче урынбасарына, пенсиягә чыгу сәбәпле, бер тапкыр бирелә торган бүләкләүне түләү гарантияләнә. Бер тапкыр бүләкләүнең шартлары, күләме һәм тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
Әлеге пунктның беренче абзацында каралган Гарантия җирлек башлыгы, аның урынбасарының 35 статьяның 16 өлешендәге җиденче абзацында, 36 статьяның 6 өлешендәге 2.1, 3, 6 - 8 пунктларында, 7.1 өлешендә, 10 өлешнең 5 - 7 пунктларында, 40 статьяның 10.1 өлешендә, 73 статьяның 1 һәм 2 өлешләрендә каралган нигезләр буенча даими нигездә эшләүче вәкаләтләре туктатылган очракта кулланылмый «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга ярашлы рәвештә.

65 нче мәкалә. Депутат эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре Җирлек Советы, башка вазыйфаи затлар

1. Җирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашу, җирлек Советы йөкләмәләрен үтәү дәверендә бушатылмаган нигездә эшләүче җирлек Советы депутатына җирлек советы билгеләгән күләмдә акчалата компенсация түләнә. Компенсация җирлектә уртача хезмәт хакыннан исәпләнгән сәгатьлек түләүне, шулай ук закон нигезендә командировка чыгымнарын түләүне үз эченә ала.

2. Үз вәкаләтләрен бушатылмаган нигездә башкаручы җирлек башлыгы урынбасарына, әлеге устав белән каралган очракларда, җирлек башлыгының айлык акчалата бүләкләвенең 90 проценты күләмендә бүләкләнә.
3. Җирлекнең Ревизия комиссиясе һәм сайлау комиссиясе әгъзаларына әлеге органнарның эшендә катнашу дәверендә җирлек Советы законнары, карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

66 нче мәкалә. Җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгына гарантияләр

1. Депутатларның хокукларын гарантияләр, шул исәптән җирлек башлыгы, аларны җинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, кулга алганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм шәхси депутатларга карата оператив-эзләү чараларын үткәргәндә хезмәт транспорт чаралары, алар файдалана торган элемтә чаралары, аларга караган документлар федераль законнар белән билгеләнә.
2. Федераль закон нигезендә, җирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм җирлек башлыгы статусына туры килә торган башка гамәлләр өчен, шул исәптән вәкаләтләре вакыты чыкканнан соң, җинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Бу нигезләмә җирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында мыскыллау, яла ягу яисә федераль законда каралган башка бозулар рөхсәт ителгән очракларга кагылмый.

Х БҮЛЕК .ҖИРЛЕ ИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ ҮЗИДАРӘ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАР ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ЗАТЛАРЫ, КОНТРОЛЬ ҺӘМ КҮЗӘТЧЕЛЕК ӨЧЕН АЛАРНЫҢ ЭШЧӘНЛЕГЕ

67 нчы мәкалә. Җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары федераль законнар нигезендә җирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы.

68 нче мәкалә. Ышаныч югалу сәбәпле, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышаныч югалган очракта эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:
1) кызыксыну конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрмәү, аның ягы булып тора;
2) затның үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве яки дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмә бирү;;
3) Федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә затның катнашуы;
4) зат тарафыннан эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган башка органнарның структур бүлекчәләре составына керүе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.
2. Үзенә буйсынган затның шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган, ул мәнфәгатьләр каршылыгына китерә яки китерә ала, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләгән зат үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу чаралары күрмәгән очракта, ышанычны югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

69 нчы мәкалә. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы
Җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә барлыкка килә.

70 нче мәкалә. Җирлек Советы депутатларының җирлек алдында җаваплылыгы
1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгының, халык алдында җаваплылыгы, хокукка каршы карарлар кабул итү яки суд тәртибендә расланган очракта, хокукка каршы гамәлләр кылу нәтиҗәсендә халыкның ышанычын югалту нәтиҗәсендә барлыкка килә.
2. Җирлектә яшәүчеләрнең ышанычын югалткан җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы, әлеге Уставның 15 статьясында билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә авыл халкы тарафыннан кире алынырга мөмкин.

71 нче мәкалә. Җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы
Җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының дәүләт алдындагы җаваплылыгы, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен (уставын), муниципаль берәмлек уставын бозган очракта, шулай ук күрсәтелгән органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырылмаган очракта, тиешле суд карары нигезендә барлыкка килә.

XI бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

72 нче мәкалә. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы
1. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына керә:
1) Җирлек Уставы;
2) җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;
3) җирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;
4) җирлек башлыгы, җирлек Башкарма комитетының, әлеге устав белән каралган башка органнарның һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының норматив һәм башка хокукый актлары.
2. Җирлек уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар

системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә һәм җирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.
Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.
3. Әлеге Уставка, Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга һәм алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законнарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек Уставына, Муниципаль хокукый актка каршы килү рөхсәт ителми.
4. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар җирлекнең бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.
5. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешма җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары вазыйфаи затлары федераль законнар һәм административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплылыкка тартылалар.
6. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, законнарга, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.
7. Муниципаль хокукый актлар гамәлдән чыгарылырга яки аларның гамәлдә булу - булмавы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, суд тарафыннан туктатылырга мөмкин, ә җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә-Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы яисә Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан Татарстан.
Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмә алса, аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарә вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында җирлек башкарма комитеты яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкилгә өч көн эчендә, ә җирлек Советы карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

73 нче мәкалә. Гражданнарны турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү җирле референдумда чагылган гражданнарны турыдан-туры күрсәтү юлы белән башкарыла.
2. Әгәр җирлектә яшәүчеләрнең ихтыяр көче белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль хокукый акт, җирле үзидарә органы яисә әлеге актны кабул итү (басма) үз эченә алган җирлекнең вазыйфаи заты кабул ителергә тиеш булса, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш акт. Күрсәтелгән вакыт өч айдан артып китә алмый.
3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу җирлек башлыгын чакыртып алу, җирлек башкарма комитеты җитәкчесен

эштән азат итү яки җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

74 нче мәкалә. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үз вәкаләтләрен үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:
1) җирлек Советы-җирлек Советы карарлары;
2) җирлек башлыгы-җирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары, Башкарма комитет карарлары һәм боерыклары;
2. Җирлекнең башка вазыйфаи затлары үз вәкаләтләре чикләрендә әлеге уставларга, башка муниципаль хокукый актларга билгеләнгән, аларның статусын билгели торган күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

75 нче мәкалә. Муниципаль хокукый актлар әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициативалы төркемнәре, шулай ук җирлекнең аны алып бару мәсьәләләре буенча Ревизия комиссиясе кертә ала.
2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документлар исемлеге һәм формасы җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.
3. Яшел Үзән шәһәре прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә закон чыгару инициативасы хокукына ия җирле үзидарә органнарына үзгәртү, муниципаль хокукый актларны юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.
4. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар проектлары Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган җайга салу йогынтысын бәяләргә тиеш.
Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайлау йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм инвестицион эшчәнлек субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә ярдәм итә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектларының һәм җирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында үткәрелә.

76 нчы мәкалә. Җирлек советының хокукый актлары

1. Җирлек советы аның вәкаләтләренә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, җирлек уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә үтәү мәҗбүри булган кагыйдәләрне, җирлек Советы регламентын, җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карарны, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру һәм аның вәкаләтенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, җирлек уставы белән кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.
2. Җирлек Советы карарлары, законнарда, әлеге устав белән билгеләнгән очраклардан тыш, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
3. Җирлек Советы җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм юкка чыгаруны, җирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны

күздә торткан карарларны җирлек Советы каравына җирлек башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы белән яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертеп була. Күрсәтелгән бәяләмә җирлек Советына карар проектын җирлек башкарма комитетына тапшырганнан соң утыз көн эчендә тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарларына җирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән өч көн эчендә кул куела һәм әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә халыкка игълан ителә.

77 нче мәкалә. Җирлекнең муниципаль хокукый актларын гамәлдән чыгару һәм аларның гамәлләрен туктатып тору

Җирлекнең муниципаль хокукый актлары җирле үзидарә органнары яисә тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан юкка чыгарылырга яки күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеген үзгәртсә туктатылырга мөмкин - җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары вәкаләтләренә муниципаль хокукый актның гамәлдә булуын юкка чыгару яисә туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны, шулай ук суд тарафыннан кабул итү (бастыру) керә; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы).

Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмә алса, аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарә вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында җирле үзидарә башкарма-боеру органнары яисә җирле үзидарә вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә җирле үзидарәнең вәкиллекле органнары алар карар кабул иткән көннән өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

78 нче мәкалә. Җирлек башлыгының хокукый актлары

Җирлек башлыгы, законнар, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре һәм җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук җирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

Җирлек башлыгы «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

79 нчы мәкалә. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек Советы карарлары җирлек башлыгы имзалаган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Салымнар һәм җыемнар турында җирлек советының хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.
Җирлекнең уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек Советы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.
2. Җирлек башлыгы, Җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр башкасы актлар белән билгеләнмәгән булса, имзаланган көннән үз көченә керә.
3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куючы оешмаларның хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр аларны рәсми бастырып чыгарганнан соң (халыкка җиткерелгәннән) үз көченә керә.
4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: аның исеме, имзалану датасы (җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен – шулай ук җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән көн), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме.
5. Җирлек советының җирлек бюджеты турында, аның үтәлеше турында хисап, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар, муниципаль хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, ун көн эчендә рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.
6. Муниципаль сайлаулар, җирле референдум, җирлек Советы депутатын чакыртып алу, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, җирлек башкарма комитеты җитәкчесенең урынбасарын һәм башка актларны билгеләү мәсьәләсе буенча тавыш бирү (халыкка җиткерелергә) мәҗбүри рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.
7. Закон яисә әлеге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (игълан итү) мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирлек җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.
8. Басылган вакытта (халыкка җиткерелгәндә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә.
9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) ярдәмендә гамәлгә ашырыла:
- җирлек халкына үзәкләштерелгән тәртиптә хокукый акт тексты җибәрелә (таратыла), шул исәптән махсус басма рәвешендә;
- авыл җирлеге территориясендә махсус мәгълүмат стендларына хокукый акт текстын зур Каргуҗа авылы, Күпер урамы 23, Олы Күлбаш авылы, Подгорная ур., 26 адреслары буенча урнаштыру.
- хокукый акт текстын " Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында» урнаштыру (http://pravo.tatarstan.ru).
10. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткерелгәндә) тиешле актның халыкка игълан ителү датасы күрсәтелергә тиеш, алар актның таратылуы (тарату) яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.
11. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, җирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгеләүче муниципаль норматив хокукый актлар җирлек башлыгы тарафыннан Юстиция министрлыгына җибәрелә

Законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда Татарстан Республикасы норматив хокукый актларын бердәм банкка кертү өчен Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына кертү турында

XII бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТ

80 нче мәкалә. Муниципаль хезмәтне җайга салу

Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәтнең муниципаль вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәтнең статусын, муниципаль хезмәтнең узу шартларын һәм тәртибен кертеп, федераль закон, шулай ук аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законы, әлеге устав һәм җирлекнең башка муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

81 нче мәкалә. Муниципаль хезмәт вазыйфалары

1. Муниципаль хезмәт вазыйфасы-җирле үзидарә органында, җирлекнең сайлау комиссиясе аппаратында, җирле үзидарә органының, җирлекнең сайлау комиссиясенең яисә муниципаль вазыйфаны биләүче затның вәкаләтләрен үтәүне тәэмин итү вазыйфалары билгеләнгән даирәдә әлеге Устав нигезендә төзелә торган вазыйфа .
2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары җирлек Советы тарафыннан җирлек башлыгы тәкъдиме белән Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.
3. Җирле үзидарә органының, җирлекнең сайлау комиссиясе аппаратының штат расписаниесен төзегәндә һәм раслаганда Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестрында каралган муниципаль хезмәт вазыйфалары исемнәре кулланыла.

82 нче мәкалә. Муниципаль хезмәт

1. Җирлекнең муниципаль хезмәте – хезмәт килешүе (контракт) төзү юлы белән биләнә торган муниципаль хезмәт вазыйфаларында даими нигездә гамәлгә ашырыла торган гражданнарның һөнәри эшчәнлеге.
2.Муниципаль хезмәткәр өчен яллаучы вәкаләтләрен җирлек башлыгы, җирлекнең җирле үзидарә органы җитәкчесе, җирлекнең сайлау комиссиясе рәисе яисә яллаучы вәкиле вазыйфаларын башкарырга вәкаләтле булган яллаучы вәкиле башкара торган муниципаль берәмлек муниципаль хезмәткәр өчен Эшкә алучы булып тора.
3. Муниципаль хезмәт вазыйфаларының һәм Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларының муниципаль хезмәт вазыйфаларының туры килүче вазыйфаларына һәм Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларына туры килү-килмәвенә квалификация таләпләрен исәпкә алып Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә
4. Җирлекнең муниципаль хезмәте Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар, Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, әлеге Устав һәм җирлек советының карары белән раслана торган муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырыла. Муниципаль хезмәткәрләргә «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда

каралган үзенчәлекләре булган хезмәт турында Россия Федерациясе законнарының гамәлдә булуы кагыла.
5. Муниципаль җирлек хезмәте белән идарә итү җирлек башкарма комитеты җитәкчесе турыдан-туры һәм (яки) ул вәкаләт биргән Башкарма комитетның вазыйфаи заты тарафыннан башкарыла
Авыл җирлекләре.
6. Җирлекнең муниципаль хезмәтен финанслау җирлек бюджеты хисабына башкарыла.

83 нче мәкалә. Муниципаль хезмәткәр
1. Муниципаль хезмәткәрләргә 18 яшькә җиткән, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә җирлекнең муниципаль хезмәте вазыйфасы буенча җирлек бюджеты акчалары исәбеннән түләнә торган акчалата тоту бурычын үтәүче граждан керә.
2. Җирле үзидарә органнары, җирлекнең сайлау комиссиясе эшчәнлеген техник тәэмин итү вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләмиләр һәм муниципаль хезмәткәрләр булмыйлар.

84 нче мәкалә. Муниципаль хезмәткәр хокуклары
1. Муниципаль хезмәткәр хокуклы:
1) муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфалары буенча аның хокукларын һәм бурычларын билгели торган документлар, вазыйфа йөкләмәләрен башкару сыйфатын бәяләү критерийлары һәм хезмәттә таныту шартлары белән танышу;
2) эш бурычларын үтәү өчен кирәкле оештыру-техник шартлар белән тәэмин итү;
3) хезмәт законнары, Муниципаль хезмәт турындагы законнар һәм хезмәт шартнамәсе (контракт)нигезендә хезмәт хакы һәм башка түләүләр;
4) эш вакытының нормаль озынлыгын билгеләү, ял көннәре һәм эшләми торган бәйрәм көннәре бирү, шулай ук еллык түләүле ял;
5) билгеләнгән тәртиптә вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәкле мәгълүмат һәм материаллар алу, шулай ук җирлекнең сайлау комиссиясе, җирле үзидарә органы эшчәнлеген камилләштерү турында тәкъдимнәр кертү ;
6) муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфасын биләүгә конкурста катнашу;
7) җирле бюджет акчалары исәбеннән муниципаль хокукый акт нигезендә өстәмә һөнәри белем алу;
8) шәхси мәгълүматны яклау;
9) үзенең шәхси эшенең барлык материаллары, һөнәри эшчәнлеге турында фикерләр һәм башка документлар белән танышу, шулай ук шәхси эшенә аның язма аңлатмаларын җәлеп итү;
10) берләштерү, үз хокукларын, социаль-икътисадый һәм профессиональ мәнфәгатьләрен яклау өчен, профессиональ союзлар булдыру хокукын да кертеп;
11)хезмәт законнары нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен карау, муниципаль хезмәттә үз хокукларыңны һәм законлы мәнфәгатьләреңне яклау, шул исәптән аларның бозуларына судка шикаять бирүне дә кертеп;
12) Россия Федерациясе законнары нигезендә пенсия белән тәэмин итү.
2. Муниципаль хезмәткәр, контракт буенча Башкарма комитет җитәкчесе вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәрдән тыш, яллаучы вәкиленә алдан язма белдерү белән, әгәр бу мәнфәгатьләр конфликтына китермәсә һәм «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, бүтән түләүле эш башкарырга хокуклы.

85 нче мәкалә. Муниципаль хезмәткәрнең хезмәт тәртибенә таләпләр

1. Муниципаль хезмәткәр бурычлы:

1) вазыйфаи бурычларны намус белән, югары профессиональ дәрәҗәдә башкарырга;

2) Барлык физик һәм юридик затларга һәм оешмаларга тигез, гадел караш белән тәэмин итү, иҗтимагый яки дини берләшмәләргә, профессиональ яки социаль төркемнәргә, гражданнарга һәм оешмаларга өстенлек бирмәү һәм мондый берләшмәләр, төркемнәр, оешмалар һәм гражданнар өчен тискәре караш булдырмау;

3) вазыйфа йөкләмәләрен намуслы башкаруга комачаулый торган нинди дә булса шәхси, мөлкәт (финанс) һәм башка мәнфәгатьләрнең йогынтысына бәйле гамәлләр кылмаска;

4) сәяси партияләр, башка иҗтимагый һәм дини берләшмәләр һәм башка оешмаларның карарларының профессиональ хезмәт эшчәнлегенә йогынты ясау мөмкинлеген кире кагучы битарафлыкны сакларга;

5) гражданнар белән мөгамәлә итүдә төгәллек күрсәтергә;

6) Россия Федерациясе халыкларының әхлакый гореф-гадәтләренә һәм гореф-гадәтләренә хөрмәт күрсәтергә;

7) төрле этник һәм социаль төркемнәрнең, шулай ук конфессияләрнең мәдәни һәм башка үзенчәлекләрен исәпкә алыгыз;

8) милләтара һәм конфессияара татулыкны алга этәрү;

9) аның абруена яки муниципаль орган абруена зыян китерә алырлык конфликтлы ситуацияләргә юл куймагыз.

2. Муниципаль хезмәткәр, җитәкче буларак, муниципаль хезмәткәрләрне сәяси партияләр, башка иҗтимагый һәм дини берләшмәләр эшчәнлегендә катнашырга мәҗбүр итү очракларына юл куймаска тиеш;

86 нчы мәкалә. Муниципаль хезмәткәр вазыйфалары

1. Муниципаль хезмәткәр бурычлы:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларын, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, әлеге Уставны һәм башка муниципаль хокукый актларны үтәргә һәм аларның үтәлешен тәэмин итәргә;

2) вазыйфа йөкләмәләрен вазыйфаи инструкция нигезендә башкарырга;

3) расасына, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәтенә һәм башка шартларга карамастан, кеше һәм гражданның хокукларын, иреген һәм законлы мәнфәгатьләрен вазыйфаи бурычларын үтәгәндә, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәргә;

4) җирле үзидарә органында, җирлекнең сайлау комиссиясе аппаратында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләрен, вазыйфаи инструкцияне, хезмәт турында мәгълүмат белән эшләү тәртибен сакларга;

5) эш бурычларын дөрес башкару өчен кирәкле квалификация дәрәҗәсен саклагыз;

6) дәүләт һәм федераль законнар белән саклана торган башка серне, шулай ук вазифа йөкләмәләрен үтәү белән бәйле аңа билгеле булган белешмәләрне, шул исәптән гражданнарның шәхси тормышына һәм сәламәтлегенә кагылышлы яки аларның намусына һәм абруена кагылышлы белешмәләрне игълан итмәскә;

7) дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне, шул исәптән вазыйфаи бурычларны үтәү өчен бирелгән мөлкәтне сакларга;

8) билгеләнгән тәртиптә каралганнарны тапшырырга

үзең һәм гаилә әгъзалары турында белешмәләр Россия Федерациясе законнары белән;
9) яллаучы вәкиленә Россия Федерациясе гражданлыгыннан чыккан көнне яисә чит ил гражданлыгын алган көнне чит ил гражданлыгын алу турында хәбәр итәргә;
10) расасына, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәтенә һәм башка шартларга карамастан, кеше һәм гражданның хокукларын, ирегенһәм законлы мәнфәгатьләрен вазыйфаи бурычларын үтәгәндә, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәргә;
11) «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәргә, йөкләмәләрне үтәргә, тыюларны бозмаска;
12) вазыйфа йөкләмәләрен башкарганда шәхси кызыксыну турында турыдан-туры начальнигыңа язмача хәбәр итәргә, ул мәнфәгатьләр каршылыгына китерергә һәм мондый конфликтны булдырмау буенча чаралар күрергә мөмкин;
13) «Интернет»мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә мәгълүмат урнаштыру турында мәгълүмат тапшырырга тиеш. «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә мәгълүмат урнаштыру турында белешмәләр бирү «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законның 15.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Муниципаль хезмәткәр үзенә бирелгән хокуксыз йөкләмәне үтәргә хокуклы түгел.

87 нче мәкалә. Керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында мәгълүмат бирү

1. Тиешле исемлеккә кертелгән муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләүгә дәгъва кылучы гражданнар, әлеге вазыйфаларны биләүче муниципаль хезмәткәрләр үзләренең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирергә тиеш. Күрсәтелгән белешмәләр Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәрләренең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирү өчен билгеләнгән тәртиптә, срокларда һәм формада тапшырыла.
2. Тиешле исемлеккә кертелгән муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәр үз чыгымнары, шулай ук үз хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының чыгымнары турында мәгълүмат бирергә тиеш, алар Россия Федерациясе субъектлары дәүләт граждан хезмәткәрләренең керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр бирү өчен билгеләнгән тәртиптә һәм формада.
3. Муниципаль хезмәткәр, аның хатыны (ире) һәм балигъ булмаган балалар чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273ФЗ номерлы Федераль законда һәм «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» Федераль законда, Россия Федерациясе Президентының норматив хокукый актларында, законнарда һәм башка норматив хокукый актларда каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла Россия Федерациясе субъектларының хокукый актлары, муниципаль хокукый актлар белән.
4. Муниципаль хезмәткәрләргә үзләренең керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәү, әгәр андый белешмәләр

бирү мәҗбүри булса, яисә муниципаль хезмәттән азат ителүгә китерә торган дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр бирү хокук бозу булса.

88 нче мәкалә. Муниципаль хезмәт белән бәйле чикләүләр һәм тыюлар

1. Граждан муниципаль хезмәткә кабул ителә алмый, ә муниципаль хезмәткәр муниципаль хезмәттә була алмый:

1) аны законлы көченә кергән судның сәләтсез яки чикләнгән сәләтле карары белән тану;

2) законлы көченә кергән суд карары буенча муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча вазыйфа йөкләмәләрен үтәү мөмкинлеген бетермәүче җәзага тартуга аны хөкем итү;

3) граждан дәгъва итә торган муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча яисә муниципаль хезмәткәрләр били торган муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча вазыйфа йөкләмәләрен башкару мондый белешмәләрне куллану белән бәйле булса, дәүләт һәм федераль законнар белән саклана торган бүтән серне тәшкил итә торган белешмәләргә рөхсәт рәсмиләштерү процедурасын узудан баш тарту;

4) муниципаль хезмәткә керүгә яки аны узуга комачаулый торган һәм нәтиҗә белән расланган авыру булу. Диспансерлаштыруны узу тәртибе, мондый авырулар исемлеге һәм медицина учреждениесенең бәяләмә формасы Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә;

5) җирле үзидарәне җитәкләүче муниципаль берәмлек башлыгы белән (ата-аналар, ирле-хатынлы, балалары, энеләре, апалары, сеңелләре, ата-аналары, балалары һәм ирле-хатынлы) якын туганлык яисә мөлкәт әгәр дә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү бу вазыйфаи затка турыдан-туры буйсыну яки контрольдә тоту белән бәйле булса, Муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү аларның берсенең икенчесенә турыдан-туры буйсыну яки контрольдә тоту белән бәйле булса, Администрация;

6) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданлыгын туктату - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга, аларга чит ил гражданлыгын алырга йә аларга яшәргә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданины, муниципаль хезмәттә булу хокукына ия;

7)чит Дәүләт (чит дәүләтләр) гражданлыгы булу, муниципаль хезмәткәр Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы чит ил гражданы булган очраклардан тыш, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы;

8) муниципаль хезмәткә кергәндә ялган документлар яки белә торып ялган мәгълүматлар тапшырулар;

9) «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» әлеге Федераль законда, «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм муниципаль хезмәткә кергәндә башка законсыз белешмәләрне яисә белә торып дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләрне тапшырмау.

2. Муниципаль хезмәт узу сәбәпле муниципаль хезмәткәркә тыела:

1) очракта муниципаль хезмәт вазыйфасын биләргә:

а) Россия Федерациясе дәүләт вазыйфасына яисә Россия Федерациясе субъекты дәүләт вазыйфасына сайлануга яисә билгеләп куюга
Шулай ук дәүләт хезмәте вазыйфасына билгеләнгәндә;

б) муниципаль вазыйфага сайлау яки билгеләү;
в) органда түләүле сайлау вазыйфасына сайлау
җирле үзидарә органында, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясе аппаратында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органында, шул исәптән:
2) шәхси яки ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә, коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга (сәяси партия белән идарә итүдә катнашудан тыш; съездда (конференциядә) яки бүтән иҗтимагый оешманың гомуми җыелышында, торак, торак-
төзелеш, гараж кооперативлары, бакча, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативлары, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре; күрсәтелгән коммерцияле булмаган оешмалар (сәяси партиядән тыш) белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу яки аларның коллегиаль идарә органнары составына муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә яллаучы (эш бирүче) вәкиле рөхсәте белән керү, федераль законнарда каралган очраклардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу Россия Федерациясе законнары нигезендә җирле органнан Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырылган очраклардан тыш
үзидарә;
3) җирле үзидарә органында, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясендә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче йә федераль законнарда башкасы каралмаган булса, аңа турыдан-туры буйсынган яки контрольдә тотылган өченче затлар эшләре буенча адвокат яисә вәкил булырга;
4) вазыйфаи хәленә бәйле яисә вазыйфаи бурычларны үтәү белән бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) алырга. Беркетмә чаралары, хезмәт командировкалары һәм башка рәсми чаралар белән бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрләргә бирелгән бүләкләр муниципаль милек дип танылa һәм акты буенча муниципаль хезмәткәрләргә, Россия Федерациясе Граждан кодексы белән билгеләнгән очраклардан тыш, муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче муниципаль берәмлек сайлау комиссиясенә тапшырыла. Беркетмә чарасы, хезмәт командировкасы яки башка рәсми чара белән бәйле рәвештә ул алган бүләкне тапшырган муниципаль хезмәткәр аны Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә сатып ала ала;
5) физик һәм юридик затлар акчалары исәбеннән, башка муниципаль берәмлекләрнең сайлау комиссияләре, шулай ук чит дәүләтләрнең дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары, халыкара һәм чит ил коммерциячел булмаган оешмалар белән үзара нигездә гамәлгә ашырыла торган командировкалардан тыш, командировкаларга барырга;
6) вазыйфа йөкләмәләрен үтәүгә бәйле булмаган максатларда, матди - техник, финанс һәм башка тәэмин итү чараларын, башка муниципаль мөлкәтне кулланырга;
7) муниципаль хезмәт белән бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә федераль законнар нигезендә кертелгән белешмәләрне яисә вазыйфаи бурычларны үтәүгә бәйле рәвештә үзенә таныш булган хезмәт мәгълүматларын таратырга яки кулланырга;
8) җирле үзидарә органы, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясе һәм аларның җитәкчеләре эшчәнлегенә карата, әгәр бу аның вазыйфаи бурычларына кермәсә, халык алдында белдерүләр, хөкемнәр һәм бәяләүләр кертергә, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чараларында да;

9) муниципаль берәмлек башлыкларының язма рөхсәтеннән башка чит илләр, халыкара оешмалардан, шулай ук сәяси партияләрдән, башка иҗтимагый берләшмәләрдән һәм дини берләшмәләрдән тыш, мактаулы һәм махсус исемнәр кабул итәргә, Әгәр аның вазыйфаи бурычларына әлеге оешмалар һәм берләшмәләр белән хезмәттәшлек кирә икән;
10) эш урынының өстенлекләрен куллану
сайлау алды агитациясе, шулай ук референдум мәсьәләләре буенча агитация өчен;
11) үз вазыйфаи хәлен сәяси партияләр, дини һәм башка иҗтимагый берләшмәләр мәнфәгатьләрендә кулланырга, шулай ук күрсәтелгән берләшмәләргә муниципаль хезмәткәр буларак мөнәсәбәт белдерергә;
12) җирле үзидарә органнарында, сәяси партияләр, дини һәм башка иҗтимагый берләшмәләр структурасының бүтән муниципаль органнарында (һөнәри берлекләрдән, шулай ук ветеран һәм иҗтимагый үзешчәнлек органнарыннан тыш) булдыру яки әлеге структураларны булдыруга булышлык итү;
13) хезмәт бәхәсен җайга салу максатларында вазыйфаи бурычларны үтәүне туктатырга;
14) идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган башка органнарның структур бүлекчәләре составына керергә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;
15) яллаучы (эш бирүче) вәкиленең чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән финанслана торган түләүле эшчәнлек белән язма рөхсәтеннән башка шөгыльләнергә, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.
3. Муниципаль хезмәттән киткәннән соң гражданин оешмалар яисә физик затлар мәнфәгатьләрендә конфиденциаль характердагы белешмәләрне яисә вазифаи бурычларын үтәү белән бәйле рәвештә үзенә таныш булган хезмәт мәгълүматларын таратырга яки файдаланырга хокуклы түгел.
4. Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары белән билгеләнгән вазыйфалар исемлегенә кертелгән муниципаль хезмәт вазыйфасын биләгән граждан, хезмәт шартнамәсе шартларында оешмада вазыйфаларны биләргә һәм (яисә) әлеге оешмада, әлеге оешма белән муниципаль(административ) идарәнең аерым функцияләре кергән очракта, граждан-хокукый шартнамә шартларында эш башкарырга хокуклы түгел
муниципаль хезмәткәрнең вазыйфа (хезмәт) бурычларына, муниципаль хезмәткәрләрнең хезмәт тәртибенә карата таләпләрне үтәү һәм мәнфәгатьләр конфликтын җайга салу буенча тиешле комиссия рөхсәтеннән башка, ул Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә бирелә.

89 нчы мәкалә. Чикләүләрне һәм тыюларны үтәмәгән, мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау яки җайга салу таләпләрен үтәмәгән һәм коррупциягә каршы тору максатларында билгеләнгән бурычларны үтәмәгән өчен түләтү
Муниципаль хезмәткәрләргә коррупциягә каршы көрәш максатларында билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны, мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау яки җайга салу таләпләрен үтәмәгән өчен
«Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы федераль закон, «Коррупциягә каршы тору турында «2008 елның

25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә»Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында " 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә түләтемнәр салына.

90 нчы мәкалә. Муниципаль хезмәткәр акчасы

1. Муниципаль хезмәткәрнең акчалата эчтәлеге муниципаль хезмәткәрнең вазыйфаи оклады (алга таба - вазыйфаи оклад) нигезендә, шулай ук Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән айлык һәм башка өстәмә түләүләрдән тора.
2. Хезмәт хакы күләме, шулай ук айлык һәм башка өстәмә түләүләр күләме һәм аларны гамәлгә ашыру тәртибе Россия Федерациясе законнары һәм законнары нигезендә чыгарыла торган җирлек Советы карарлары белән билгеләнә.
3. Әгәр җирлеккә федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә бюджет тәэминатын тигезләү максатларында дотацияләр бирелсә, муниципаль хезмәткәрләрнең хезмәт хакы күләме Татарстан Республикасы Законында каралган иң чик нормативлар нигезендә билгеләнә.

91 нче мәкалә. Муниципаль хезмәткәр өчен гарантияләр

1. Муниципаль хезмәткәргә гарантия бирелә:
1) вазыйфаи инструкция нигезендә вазыйфа йөкләмәләрен үтәүне тәэмин итүче эш шартлары;
2) акчалата ярдәмне үз вакытында һәм тулы күләмдә алу хокукы;
3) эш вакытының нормаль озынлыгын билгеләү, ял көннәре һәм эшләми торган бәйрәм көннәре бирү, шулай ук еллык түләүле ял;
4) муниципаль хезмәткәркә һәм аның гаилә әгъзаларына медицина ярдәме күрсәтү, шул исәптән муниципаль хезмәткәр пенсиягә чыкканнан соң;
5) тиешле еллар эшләгән өчен һәм инвалидлыкка бәйле рәвештә пенсия белән тәэмин итү, шулай ук вазыйфаи бурычларын үтәгәндә һәм үтәлгәндә муниципаль хезмәткәрнең гаилә әгъзаларын пенсия белән тәэмин итү;
6) вазыйфа йөкләмәләрен башкаруга бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрнең сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә зыян китергән очракта мәҗбүри дәүләт иминияте;
7) очрак өчен мәҗбүри дәүләт социаль иминияте
муниципаль хезмәт узган чорда яисә аны туктатканнан соң, ләкин вазыйфа йөкләмәләрен үтәүгә бәйле рәвештә башланган авырулар яки эшкә сәләтлелекне югалту;
8) муниципаль хезмәткәрне һәм аның гаилә әгъзаларын көч кулланудан, янаулардан, федераль законнарда билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда вазыйфа йөкләмәләрен үтәүгә бәйле башка хокуксыз гамәлләрдән саклау;
9) җирлектә муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә, законнарда билгеләнгән очракларда акчалата эчтәлеген саклап, җирлек бюджеты акчалары исәбеннән өстәмә һөнәри белем алу;
10) Россия Федерациясе Хезмәт Кодексында, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының муниципаль хезмәт турындагы законнарында, җирлекнең муниципаль хокукый актларында каралган гарантияләрдән тыш, пенсиягә чыгуга бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган бүләкләү дә өстәмә гарантияләнә. Күрсәтелгән гарантияне түләү шартлары, күләме һәм тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
2. Муниципаль хезмәткәргә законнар нигезендә, җирлектә муниципаль хезмәт турында Нигезләмә нигезендә хезмәт командировкалары, муниципаль хезмәткә кабул итү, муниципаль хезмәтнең башка вазыйфасына күчерү, муниципаль хезмәткә күчерү, башка җирлеккә күчерү белән бәйле чыгымнар каплана һәм

башка компенсацияләр бирелә, шулай ук шуның белән бәйле транспорт чыгымнары һәм торак өчен түләү чыгымнары каплана.
3. Муниципаль хезмәткәркә муниципаль хезмәт күрсәтү шартларына карап хезмәт транспорты бирелә яки җирлектә муниципаль хезмәт турында нигезләмәдә билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә шәхси транспортны файдалану белән бәйле чыгымнар каплана.
4. Муниципаль хезмәткәрләргә шулай ук оешманы бетерүгә, оешма хезмәткәрләре санын яки штатын кыскартуга бәйле рәвештә хезмәткәрләр өчен хезмәт законнары белән билгеләнгән башка гарантияләр бирелә.
5. Муниципаль хезмәткәрләргә гарантияләр бирү белән бәйле чыгымнар, әгәр федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында башкасы каралмаган булса, җирлек бюджеты хисабына башкарыла.

XIII бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

92 нче мәкалә. Җирлекнең икътисади нигезе
Җирлекнең икътисади нигезен җирлек милкендәге мөлкәт, җирлек бюджеты акчалары, шулай ук җирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

93 нче мәкалә. Җирлекнең муниципаль мөлкәте
Җирлек милкендәге муниципаль милек исемлеге «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»Федераль закон белән билгеләнә. Җирлекнең муниципаль мөлкәтенә ия булу, файдалану, алар белән эш итү, муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр, хуҗалык җәмгыятьләре оештыру гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

94 нче мәкалә. Җирлекнең муниципаль милеген хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары
1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары җирлек Советы карарлары белән федераль законнар нигезендә билгеләнә.
2. Муниципаль милектән файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән табыш җирлек бюджетына керә.

95 нче мәкалә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм Хуҗалык җәмгыятьләре
1. Муниципаль берәмлек әлеге устав белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятие һәм учреждениеләрне булдырырга, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, хуҗалык җәмгыятьләрен, шул исәптән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен муниципальара җәмгыятьләрне төзүдә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен җирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.
2. Җирле үзидарә органнары җирлек исеменнән муниципаль учреждениеләр йөкләмәләре буенча субсидиар җавап бирә һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә аларның үтәлешен тәэмин итә.

96 нчы мәкалә. Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре
Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән башкача билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XIV БҮЛЕК. ҖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

97 нче мәкалә. Җирлек Бюджеты

1. Җирлекнең үз бюджеты бар.
2. Җирлек бюджеты җирлек Советының норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Җирлек бюджетында җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга җибәрелә торган керемнәр һәм җирлекнең федераль законнары һәм законнары белән җирле үзидарә органнары тарафыннан тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм җирлек бюджетының тиешле чыгымнары исәбеннән гамәлгә ашырыла торган субвенцияләр аерым карала.
4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә җирлекнең бюджеты үтәлеше турында Федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына хисап тапшыралар.

98 нче мәкалә. Җирлектә бюджет процессы

1. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.
2. Җирлек бюджеты проекты, җирлек бюджеты расланувы турында җирлек советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, җирлек бюджеты үтәлеше турында квартал саен белешмәләр, җирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны, алар хезмәтенә түләү өчен фактик чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.
3. Җирле салымнар турында муниципаль хокукый актларга, Россия Федерациясе бюджет системасының бюджет керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган җирлек Советының муниципаль хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында җирлек Советының муниципаль хокукый актлары Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирле бюджет турындагы карар проектын җирлек Советына керткән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.
4. Җирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чорына) төзелә һәм раслана.
5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты җирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында җирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.
6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты җирлек башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.
7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзүгә нигезләнә:

1) Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгеләүче Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә юлламасы нигезләмәләре;
2) Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламалары;
3) җирлекнең бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм җирлекнең салым сәясәтенең төп юнәлешләре;
4) җирлекнең социаль икътисади үсеше фаразы;
5) озак сроклы чорга җирлекнең бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразын үзгәртү проекты) ;
6) җирлекнең муниципаль программалары (муниципаль программалар проектлары, әлеге программаларны үзгәртү проектлары).»;
8. Җирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты керә.
9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карарда, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында, Россия Федерациясе бюджет законнарында билгеләнмәгән очракта, керемнәрне бүлү нормативлары , шулай ук җирлек бюджеты керемнәренең группалар һәм кодлар, керемнәр төре буенча фаразлана торган күләмнәре булырга тиеш;
10. Җирлек бюджеты карары белән билгеләнә:
җирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;
дефицитны финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге
бюджет ассигнованиеләрен Чираттагы финанс елына һәм план чорына чыгымнар ведомство структурасында бюджет чыгымнарын классификацияләүнең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм төрләре буенча бүлү; бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме, чираттагы финанс елына һәм план чорына чыгымнар буенча
бюджетара трансфертлар күләме; башка бюджетлардан алына һәм (яисә) Россия бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме
Бюджет чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 2,5 проценты күләмендә, икенче елга план чорына җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 5 проценты күләмендә шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме; чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында билгеләнгән җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары; җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 2,5 проценты күләмендә план чоры; Чираттагы финанс елыннан һәм план чорыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге, муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиген күрсәтеп; җирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән башка күрсәткечләре һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы нигезендә җирлек Советының муниципаль хокукый актлары белән.
11. Җирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче ел параметрларын өстәү юлы белән раслана.
Җирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турында карар проекты расланган план чоры бюджеты күрсәткечләрен ачыклый һәм төзелә торган бюджетның икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Җирлек бюджеты расланган план чоры параметрларын төгәлләштерү күздә тотыла:

1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең бюджеты турында карар проектын карау предметы булган күрсәткечләрне төгәлләштерү;
2) җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыру яки кыскарту йә аңа җирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яисә) чыгымнары төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертү.

12. Җирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турында карар проекты белән бер үк вакытта җирлек Советына җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре тәкъдим ителә

Чираттагы финанс елы һәм план чоры; җирлекнең социаль-икътисади үсешенең башлангыч йомгаклары

агымдагы финанс елының узган чоры һәм җирлекнең агымдагы финанс елында көтелгән социаль-икътисади үсеш нәтиҗәләре; Чираттагы финанс елында җирлекнең социаль-икътисади үсеш фаразы

финанс елы һәм план чоры; җирлекнең берләштерелгән бюджетының Чираттагы финанс елына һәм план чорына төп характеристикалары прогнозы (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты); җирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

бюджетара бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәпләүләре

муниципаль бурычның югары чиге-Чираттагы финанс елы ахырына

план чорының елы һәм ел ахыры; муниципаль эчке заем программасы проекты

Чираттагы финанс елы һәм план чоры; Чираттагы финанс елына муниципаль гарантияләр программалары проектлары

һәм план чоры; чираттагы бюджет кредитлары бирү программасы проекты

финанс елы һәм план чоры; җирлекнең вәкиллекле органнары, суд системасы органнары, җирлекнең вәкиллекле органнары тарафыннан оештырылган муниципаль финанс тикшерүе органнары тарафыннан тәкъдим ителгән, күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары белән каршылыклар килеп чыккан очракта тапшырыла

Җирлекнең финанс органы тарафыннан күрсәтелгән бюджет сметаларына карата; Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав белән билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү җирлекнең финанс органы тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

14. Җирлек башкарма комитеты җирлек Советы каравына Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең бюджеты турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча кертә.

15. Җирлекнең Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе күрсәтелгән проектны Чираттагы финанс елы һәм план чорына кадәр карап тикшерүне һәм раслауны тәэмин итәргә тиеш.

16. Җирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) җирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Җирлек бюджеты турындагы карар аны билгеләнгән тәртиптә имзалаганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.
17. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек бюджетының баланслануын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурычның дефициты, күләме һәм структурасы, җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарны һәм Татарстан Республикасы законнарын үтәүне тәэмин итәләр.
18. Җирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.
19. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.
20. Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга җирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.
21. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла. Җирлекнең капиталь салымнар программасына кертелгән 500 мең сумлык инвестицион проектлар нигезендә муниципаль милек капиталь төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре җирлекнең бюджеты турындагы карарда һәр инвестицион проект һәм аңа туры килә торган чыгымнар төре буенча аерым чагыла. Җирлекнең капиталь кертемнәре программасына кертелгән 100 мең сумлык инвестицион проектлар нигезендә муниципаль милек капиталь төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре җирлек бюджетының җыелма бюджет язмасы ставкасында һәр инвестицион проект һәм аңа туры килә торган чыгымнар төре буенча аерым чагылдырыла.

99 нчы мәкалә. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу җирлек бюджеты хисабына башкарыла.

100 нче мәкалә. Җирлек гражданнарының үзара салымы чаралары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган Гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салым тәртибендә түләүләр күләме җирлекнең барлык халкы өчен тигез күләмдә билгеләнә, халык саны җирлекнең гомуми саныннан 30 проценттан артып китә алмаган һәм түләү күләме кимергә мөмкин булган аерым категория гражданнардан кала.
2. Гражданнарның бер тапкыр түләүләренең әлеге статьясындагы 1 пунктында күрсәтелгән түләүләрне кертү һәм файдалану мәсьәләләре җирле референдумда хәл ителә.
3. Җирле референдум гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен җыю турында карар бастырылганнан соң җирлек башкарма комитеты:
- референдум карары белән каралган эшләрне оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә авыл халкы алдында аларның үтәлеше турында хисап тота.
4. Үзара салым акчалары җирлек бюджетының үз керемнәренә карый.

101 нче мәкалә. Муниципаль бурыч Авыл җирлекләре

1. Җирлек җирлек бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында, федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә, муниципаль эчке бурыч алуларны гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Җирлек исеменнән муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә җирлек башкарма комитетына бирелә.

3. Агымдагы финанс елы башына җирлек бюджеты акчалары калдыклары агымдагы финанс елында җирлек бюджеты турындагы карар белән җирлек бюджеты кытлыгын финанслауның күрсәтелгән чыганагы сыйфатында каралган акчалар күләменнән артып киткән касса өзеклекләрен каплауга җибәрелергә мөмкин.

102 нче мәкалә. Бюджет хисабы. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Җирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык хисап булып тора.

2. Җирлекнең бюджет хисабы тиешле бюджет акчалары баш администраторларының җыелма бюджет хисабы нигезендә җирлекнең финанс органы тарафыннан төзелә һәм җирлекнең башкарма комитетына тапшырыла.

3. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап җирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

Җирлек советы тышкы тикшерүгә дучар була, ул үз эченә бюджет акчалары баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләүне ала.

Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә җирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Җирлек башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап тапшыра. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләү, бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә, 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап җирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан бер үк вакытта җирлекнең башкарма комитетына җибәрелә.

7. Җирлек башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча җирлекнең башкарма комитеты җирлек бюджеты үтәлеше турындагы җирлек советы карары проекты, җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисап финанс елы, җирлек бюджеты үтәлеше турындагы башка документлар һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушып, җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисап финанс елы өчен җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны җирлек советына тапшыра.

8. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

9. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап җирлек Советы тарафыннан кире кагылган очракта, ул әлеге белешмәләрнең дөрес яки тулысынча чагылмавы һәм 1 айдан артмаган вакытка кабат бирелүе фактларын бетерү өчен кире кайтарыла.

10. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы карар җирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны җирлек бюджеты керемнәре, чыгымнары һәм дефициты гомуми суммасын күрсәтеп раслый.
Җирлек Советының җирлек бюджетының үтәлеше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:
- җирлек бюджетының керемнәре классификациясе кодлары буенча;
- җирлек бюджетының керемнәре төрләренең, керемнәрнең төрләренең кодлары, бюджет керемнәренә караган дәүләт идарәсе секторы операцияләренең классификациясе буенча керемнәре;
- җирлек бюджетының чыгымнары Ведомство структурасы буенча;
- бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганакларын классификацияләү кодлары буенча җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганакларына караган төркемнәр, төркемчәчләр, статьялар, бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары төрләре кодлары буенча җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары; бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакларына караган дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе.

103 нче мәкалә. Җирлекнең җирле бюджеты үтәлеше.
1. Җирлекнең җирле бюджеты үтәлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.
2. Җирлек бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.
3. Җирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, җирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
4. Җирлек бюджеты үтәлеше җирлекнең ирекле бюджет язмасы һәм җирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

104 нче мәкалә. Муниципаль финанс тикшерүе.
1. Муниципаль финанс тикшерүе Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салучы башка норматив хокукый актларны үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.
Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы контрольгә бүленә.
2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле Яшел Үзән муниципаль районы Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.
3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле Яшел Үзән муниципаль районы Финанс-бюджет палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.
4. Беренчел контроль җирле бюджетны үтәү процессында бюджет бозуларын кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.
5. Алга таба контроль җирлек бюджеты үтәлешенең законлылыгын, исәп-хисапның дөреслеген һәм исәп-хисаплылыгын билгеләү максатыннан башкарыла.

XVI БҮЛЕК. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. Кушымта БУ УСТАВ ЭЧЕНДӘ ҮЗГӘРЕШЛӘР ҺӘМ ӨСТӘМӘЛӘР

105 нче мәкалә. Җирлек Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Җирлек уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек советы карары проекты җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре тарафыннан җирлек Советына кертелергә мөмкин.

2. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проектын әзерләү өчен җирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелә ала. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Җирлек уставы проекты, җирлек Советы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек Советы тарафыннан җирлек уставын кабул итү, җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне караган көнгә 30 көннән дә соңга калмыйча карар проекты күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка җиткерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш шулай ук гражданнарның фикер алышуларда катнашу тәртибе. Җирлек уставын шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында җирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл яңарту рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта җирлек Советы карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук гражданнарның җирлек уставына үзгәрешләр кертү тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) кирәк түгел.

4. Җирлек уставы проекты, җирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары буенча җирлек Советы утырышында әлеге Уставның 22 статьясы нигезендә халык алдында тыңлаулар үткәрелә.

5. Җирлек уставын Федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актлары белән билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән булса, җирлек уставын Федераль законга туры китерү срогы, Татарстан Республикасы законы белән Тиешле Федераль законның, Татарстан Республикасы Законының үз көченә керү датасын, җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм фикер алышу зарурлыгын исәпкә алып билгеләнә, җирлек Советы утырышларының вакытлыча, мондый муниципаль хокукый актны дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) вакытлары һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Җирлек Уставын яңа редакциядә җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән бәян итү рөхсәт ителми. Бу очракта җирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек җирлекнең гамәлдәге Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый актлар җирлекнең яңа Уставы үз көчен югалткан дип танылa.

106 нчы мәкалә. Җирлек уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проектын карау җирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укылышта гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң, әлеге проект җирлек башлыгы тарафыннан җирлек Советы депутатларына, әлеге Уставның 74 статьясындагы 1 пунктында күрсәтелгән хокук инициативасы хокукына ия башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен җибәрелә.

3. Җирлек уставы, җирлек Советы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан өчтән икесендә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Җирлек башлыгы тавышы җирлек уставын, җирлек Советы депутаты тавышы буларак җирлек Советы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында җирлек советы карарын кабул иткәндә исәпкә алына.

107 нче мәкалә. Җирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар

1. Җирлек уставы, җирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары, аларны кабул иткәннән соң, җирлек башлыгы федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендәге федераль башкарма хакимиятнең вәкаләтле органының территориаль органына җибәрелә.

2. Җирлек уставы, җирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары аларны дәүләт теркәвеннән соң рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында рәсми бастырып чыгарылганнан (халыкка җиткерелгәннән) соң үз көченә керә (http://pravo.tatarstan.ru), Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында Зеленодольск муниципаль районы сайты
(http://zelenodolsk.tatarstan.ru) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, шулай ук торак пунктлар территориясендәге махсус мәгълүмат стендларында зур Карагуҗа авылы, Күпер урамы 23, Олы Күлбаш авылы, Подгорная урамы, 26 адреслары буенча хокукый акт текстын урнаштыру.

3. Җирлек Уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр, җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләрне бүлешү (җирлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан тыш, шулай ук вәкаләтләрне, вәкаләтләрне, вәкаләтләр срогын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау тәртибен үзгәртү очракларыннан тыш) муниципаль хокукый актны кабул иткән җирлек Советы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң үз көченә керә җирлек Уставына күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында, ә Зеленодольск муниципаль районы советын 2004 елның 28 июлендәге Татарстан Республикасы Законының 22 статьясындагы 3 өлеше яки 3.1 өлешенең 1 пункты нигезендә төзегән очракта
№ 45-ТРЗ " Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» - җирлек башлыгы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң, күрсәтелгән үзгәрешләр һәм җирлек Уставына өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актка кул куйды.

4. Җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул Рәсмиләштерелергә Мөмкин:

1) җирлек Советы (халык җыены) карары белән, аның рәисе һәм җирлек башлыгы яисә бербөтен җирлек башлыгы тарафыннан имзаланган, җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы (гражданнар җыены);
2) җирлек Советы (гражданнар җыены) кабул иткән һәм җирлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта җирлек Советы (гражданнар җыены) аны кабул итү турында карар реквизитлары күрсәтелә. Җирлек Советының (Гражданнар Җыенының) күчмә нигезләмәләрен һәм (яисә) җирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләрнең үз көченә керүе турындагы нормаларны кертү рөхсәт ителми.
5. Җирлек Уставын яңа редакциядә җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән бәян итү рөхсәт ителми. Бу очракта җирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек җирлекнең гамәлдәге Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый актлар җирлекнең яңа Уставы үз көчен югалткан дип таныла.